Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 431 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍ 1885 — (Ն. Տ.) 23 ՅՈՒՆԻՍ 1885 — 10 ՐԱՄԱԶԱՆ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ԳԱՅՄԱՆ.

Դրամագլուխ տարի մէկ անգամի համար 3 գրուշ՝ երկու անգամի համար 2 գրուշ է. առ դիր անգամներու համար, զատ սակարկութիւն կրլայ։

Օրագրոյս փոխարինեալ համարակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԹՈՒՂԱԹԱՐԱՏՈՒՆ՝ Ղալաթիա, Նորատունկեան խան։

Իսկ գաւառներէն հեռագրել հասցէին՝

(Մնացեալ) գտնուի նորատունկեան դրամագլուխ

غزته‌سی اداره‌سی

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ	համար	Տարեկան	գահեկան	արժէք 200
»	»	Վեցամեայ	»	» 100
»	»	Եռամեայ	»	» 50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան				» 240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամեայ			»	» 120
Օտար երկիրներ		Տարեկան	Ցրաչք	 56
»	»	Վեցամեայ	»	 28

Դուրս ղրկուած լրագրոց համար ծախքը Ընդհանրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան ղրկուած ձեռագրեր համակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Ցանուցմունք կընդունուին ԻՍԴԼԲԷՆ ԷՃԷՆՍԻ գործակալութեան ձեռամբ, Բարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԱԴՆԱՊՆ Ը'ՆԴԼԻԱ

Անգլիոյ քաղաքական կամ նախարարական տագնապին վրայ Լրագրոյս վերջին թիւերով հրատարակուած յօդուածները տեսնելէ յետոյ, ընթերցողք անշուշտ չզարմացան Հեռագրոյն երէկ տուած կարեւոր լուրին վրայ թէ Սալիսպըրի Մարքիզը դժուարութիւն կը կրէ իշխանութեան վրայ հաստատելու իւրնոր ակամ Նախարարութիւն։ Ցառաջագոյն բաւական մանրամասնութեամբ բացատրած էինք թէ, քանի որ Ազատականաց մի մասին ձեռնպահութեամբ և Պահպանողականաց ու Իռլանտացւոց միութեամբ Գ. Կլատստոնի Նախարարութիւն յաղթուած էր Ելմտացոյցի խնդրոյն մէջ, Ազատական Նախարարութիւնը չէր կրնար պաշտօնի վրայ մնալ. և քանի որ, հակառակ այս դիպուածական քուէարկութեան, այժմեան Երեսփոխանական ժողովոյն մէջ իրական մեծամասնութիւնն Ազատականաց կողմը կը մնար միշտ, Պահպանողականը դժուարութիւն պիտի կրէին իշխանութեան անցնելու և գործերը վարելու. և թէ, վերջապէս, այս անել կացութեան ճշմարիտ լուծումը պիտի տային առաջիկայ Ընդհանուր Ընտրութիւնք միայն, որք պիտի որոշեն մէկ կամ միւս Կուսակցութեան վերջնական յաղթանակը։

Թէև, այս տեսութեամբ, Հեռագրոյն երէկ մեզ բերած լուրերն ոչինչ ունէին անակնկալելի և զարմանալի, հարկ կը համարինք նոր ծանօթութիւններ տալ քանի մը նոր պարագայից վրայ, մանաւանդ թէ երեկի Սուրհանդակն զմեզ կարող կ'ընէ այս նկատմամբ առաւել որոշապէս խօսելու։

* * *

Հեռագիրը կը խօսի ինչ ինչ պայմաններու վրայ զոր Սալիսպըրի Մարքիզը դրեր է իշխանութիւն վարելու համար, և զոր Գ. Կլատստոն տակաւին ընդունած չլինելով, Պահպանողական Նախարարութեան շարունակումը տարակուսելի կը մնայ եղեր։ Ի՞նչ են այս պայմանք, և ի՞նչ իրաւունք ունի Պահպանողական Նախարարութիւն մը՝ պայմաններ դնելու իւր Ազատական նախորդաց վրայ։—

Ըսինք վերեւ թէ, քանի որ Երեսփոխանութեան մէջ մեծամասնութիւնն Ազատականաց կողմն է միշտ, Պահպանողական Նախարարութիւն մը դժուարութիւն պիտի քաշէր գործերը վարելու։ Բայց պէտք է վերջապէս որ Կուսակցութիւն մը ստանձնէ Տէրութեան գործերը վարելու հոգն։ Ազատականք կը հրաժարին զի պզտիկ ինկան քուէշշրջին ուրեմն, և Ազատական Ընդդիմադիր Կուսակցութիւնը պարտական կը մնայ Պահպանողական Նախարարութեան ազակցելու։

Բայց, Հայրենեաց սիրոյն համար կուսակցական ոգին պահ մը մարելու և գաղափարաց ու զգացմանց զիջում ընելու այս բարոյական պարտաւորութիւն բացարձակ է արդեօք։ Աշխարհի ամենէն ազատ մեկ ազգին օրէնքներն ու սովորութիւններն անշուշտ չեն պահանջեր գաղափարաց ու զգացմանց բռնադրօսիկ զոհողութիւն մը։ Ուստի, անգիր պայմանագրութիւն մ'է թէ Ընդդիմադիրք կարեւոր սկզբունքներ չպիտի զոհեն, և Գործադիր իշխանութիւնն ևս անոնցմէ չպիտի պահանջէ շատ ծանր զոհողութիւններ։ Խնդիրն ուրեմն գնահատութեան ու փոխադարձ համաձայնութեան գործ մ'է։ Գ. Կլատստոն կը զդայ թէ պարտի մինչեւ մեկ ստիճան զգուշանալ կուսակցական մի խիստ պայքար մղելէ ընդդէմ Պահպանողական Նորակազմ Նախարարութեան, արդի Խորհրդարանին մնացեալ աւուրց մէջ։ Եթէ գործն այդպիսով լմընար, Հեռագրին երեկի լուրերը չէինք ունենար. բայց սկզբունքի կարեւոր խնդիր մը կայ հրապարակին վրայ, արտասովոր խնդիր մը, զոր ճշդիւ հարկ է լուծէ օրուան Նախարարութիւն, ո'ր Կուսակցութենէ ևս բաղկացած լլինի։ Իռլանտան ի'նչ եղանակաւ կառավարելու խնդիրն է այս։ Ելմտացոյցի քուէարկման համար Գ. Կլատստոն կրնայ դիւրութիւն տալ Պահպանողականներուն. բայց դժուար չէ մակարերել թէ նոյն ազատութիւնը չի կրնար ընծեռել իւր հակառակորդաց, ի մասին սկզբան այնպիսի կընճռուալից խնդրոյ որոյ վրայ ինքն իսկ անհամաձայն գտնուած էր իւր հետեւողաց մէկ մասին հետ։

* * *

Այս նկատողութեամբք աւարիկ կատարելապէս կը հասկնանք թէ Պահպանողական Նախարարապետն իշխանութիւն վարելու համար պայման կը դնէ Ազատականաց առժամանակեայ ազակցութիւնը, բայց թէ Գ. Կլատստոն չի կրնար ընդունիլ Սալիսպըրի Մարքիզին դրած բոլոր պայմանները։ Սակայն մեր խոնարհ կարծեօք, Հեռագիրը շատ չանցած պիտի իմացունէ մեզ թէ երկուց կուսակցութեանց միջեւ առժամեայ կարգադրութիւն մը կրցած է լլինել, որ այժ պիտի ունենայ մինչեւ առաջիկայ Ընտրութիւններն։ Այսպէս խորհելու համար մեզ ունինք սա գէշ-խաւոր պատճառ թէ անհամաձայնութիւնը պիտի վնասէր երկուց Կուսակցութեանց ևս, գրեթէ հաւասարապէս։ Անհամաձայնութեան հետեւանքը պիտի լլիներ Պահպանողականաց իշխանութենէ անկումն, մինչեւ այնքան լաւ բան է իշխանութեան վրայ մնալ։ Բայց անհամաձայնութիւնն Ազատականաց համար ևս վնասաբեր կրնայ լլինել, տնուազի Պահպանողականք կրնան մղուիլ մի քանի շաբաթէն լուծելու երեսփոխանութիւնն, Ընտրողական նոր Օրէնքին հրամայած կարգադրութեանց լրանալէն յառաջ, առժամանակեայ նոր երեսփոխանութիւն մը կազմելով ըստ ընտրական հին դրութեան հ'ըսուի թէ պատահականութիւն մ'է այս, արդարեւ անօրինակ և անհաճոյ, բայց ճշդիւ օրինական, զոր Պահպանողականք իրենց ձեռաց մէջ զէնք մ'ըրած են։ Ազատականաց շահը կը պահանջէ բացարձակապէս որ նոր ընտրութիւնք կատարուին ըստ Ընտրական նոր Օրէնքին, որուն նոր շրջանակաց կազմութեան համար որոշած կարգադրութիւնք լրացած չեն դեռ։ Ազատականք շատ յոյսեր ունին թէ նոր ընտրոյդ փայլուն յաղթանակ մը պիտի տան Ազատական դատին, ուր կը պարտին իրենց քաղաքական իրաւունքներ։ Բայց օրինական արդեւք մը չկայ Պահպանողականաց դէմ՝ պարագայից բացառիկ հանգամանքին վրայ յենլով ըստ նախկին դրութեան ընտրութիւններ կատարել տալու մի քանի շաբթուան մէջ, եռաբի թողլով Խորհրդարանի նորոգ կազմութիւնն ըստ նոր Օրինաց։ Այս Պահպանողական ըսպառնալիքն կրնայ քիչ մը կշիռ ունենալ յայս Ազատականաց, և զանոնք արամադիր ընել մեղմելու իրենց կուսակցական խստութիւն։ Ամեն պարագայի մէջ, ո'և է եղանակաւ առժամանակեայ համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ, մինչեւ որ առաջիկայ աշնան վերջերն Ազգն իսկ իւր վճռական վճռով լուծէ քաղաքական տագնապը։ Բայց մինչեւ այն ատեն, Մեծն Բրիտանիա կարող չպիտի լլինի շատ որոշ և կտրուկ ընթացք մը բռնել արտաքին քաղաքական խնդրոյ մէջ, և փոքր անպատեհութիւն մը չէ այս։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԻԱ. Հռոմ, 18 յունիս. Երեսփոխանաց ժողովը վիճաբանեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարութեան Ելմտացոյցին վրայ։ Նախարար Գ. Մանչինի յայտարարեց թէ իրաց վիճակը չէ փոխուած մայիս 8ի քուէարկութենէն ի վեր, յորժամ ժողովը կարեւոր մեծամասնութեամբ մը վստահութիւն յայտնեց Նախարարութեան վրայ, և թէ իրողութիւնք լիովին իրաւունք տուած են Կառավարութեան գործերուն և գուշակութիւններուն։ Իտալական կառավարութիւնը նոր արշաւանք մը չպիտի ընէ Կարմիր ծովուն մէջ առանց Խորհրդարանին կամքն առնելու, բայց չուզեր ետ կանչել այն զորքեր զոր արդէն զրկած էր այդ կողմ. որովհետեւ կառավարութիւնը կը կարծէ թէ լաւ գործ մ'ըրած էր զրկելով զանոնք։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան պնդերը ծանուցին թէ Արտաքին գործոց Նախարարին հետեւած քաղաքականութեան հակառակ քուէ պիտի տան։ Նախարարապետ Գ. Տէրբէդիս յայտարարեց յոյնժամ թէ Նախարարութիւնը բացարձակապէս համերաշխ է, այսինքն Գ. Մանչինիի դէմ ուղղեալ ամեն քուէ ամբողջ Նախարարութեան դէմ ուղղեալ պիտի նկատուի։ Այսպէս ժողովն 126ի դէմ 146 քուէով ընդունեց Օրակարգ մը, որ առանց պարունակելու «վստահութիւն» բառը, կը յայտարարէ թէ ժողովն ի նկատ կ'առնու և կ'արձանագրէ Նախարարութեան յայտարարութիւններն ի մասին իւր ապագայ աշխարհավարութեան։—Այս քուէարկութենէ քիչ ետքը տեղի ունեցաւ Ելմտացոյցին քուէարկութիւնն, յորում Նախարարութիւնն ստացաւ միայն 4 քուէի մեծամասնութիւն, և, ինչպէս արդէն գիտենք, հրաժարական տուաւ։)

— Հռոմ, 18 յունիս. Բաբելոն Ռոմանօ կ'ըսէ թէ Արտաքին գործոց Պաշտօնատան Ելմտացոյցին միայն 4 քուէի մեծամասնութեամբ ընդունելութիւնն հարուած մ'է Գ. Մանչինիի դէմ անձնապէս, և ո'չ թէ Նախարարութեան դէմ հաւաքապէս։ Այս կարեւոր լրագիր կը պահանջէ ուրեմն որ Նախարարութիւնը վերակազմուի ընդ Նախագահութեամբ Գ. Տէրբէդիսի։—Ռիֆորմա ևս կը յայտնէ նոյն կարծիք։

— Հռոմ, 19 յունիս. Նախարարական տագնապը կը շարունակէ։ Ումբերտօ թագաւորը կանչեց Ընդդիմադիր կուսակցութեան պարագլուխներն, զՊ. Քայրոլի, Պ. Մինղեդի, և պիտի կանչէ ուրիշ քաղաքական անձնաւորութիւններ ալ, նոցա կարծիքն ստանալու քաղաքական կացութեան վրայ։ Կը կարծուի ընդհանրապէս թէ Գ. Տէրբէդիս պաշտօն պիտի ստանձնէ կազմելու նոր Նախարարութիւն մը, յորմէ դուրս պիտի մնայ Գ. Մանչինի։

ԹՈՒՐՔԻԱ, ԵՒ ՀՆՏԱՆՏ. Կ. Պոլիս, 17 յունիս. Բ. Դուռը չուզեր հաւանիլ Մաքրանոցի տեւողութեան զեղչման, զոր Հռոմի Առողջապահական Դեսպանախորհուրդն որոշած էր, և իւր մերժման ոյժ տալու համար, Տէրութեանց ուղղելի շրջաբերական մը կը պատրաստէ։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Պրիւն, 17 յունիս. Երէկ, գործատեարց և գործաւորաց միջեւ վէճ ծագեցաւ աշխատութեան տեւողութեան վրայ, և այս վէճ ծանր կռուոյ մը կերպարանն ստացաւ։ Գործաւորք խմբովին յարձակեցան քանի մը գործարաններու վրայ, և դուռներն ու պատուհանները կոտրեցին քարի հարուածովք։ Ջօրքերը պարտաւորեցան միջամտել և զէնք գործածել ամբոխին դէմ։ Քանի մը զինուորք և գործաւորք վիրաւորեցան։ Խաղաղութիւն հաստատեցաւ դեպ ի կէս գիշեր։

—Պրիւն, 18 յունիս. Գործադուլը կ'ընդարձակի, զի գործաւորք թոշակի յաւելումի կը պահանջեն։

—Պրիւն, 19 յունիս. Մորաւիոյ կառավարիչը գործադուլ ընողներուն կոչեմ պատուիրակութիւն մ'ընդունելով, յանձնարարեց բարեկամօրէն կարգադրութիւն մ'ընել գործատեարց հետ։

ԱՓՐԻԿԷ. Մատրիտ, 17 յունիս. Էքուա և Իմբարդել լրագիրը նորէն Կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն Ֆրանսական Կառավարութեան Մարոքի նկատմամբ խորհրդոց վրայ, և կը պահանջեն որ Սպանիա, հետեւելով Արմիյօ տէ Վէկա Մարքիզին 1882 ին բացատրած աշխարհավարութեան, գրաւէ Մարոքի եղերաց վրայ քանի մը դիրքեր և ռազմական կէտեր բռնէ։

—Ատէն, 16 յունիս. Զանզիպարէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գերմանիա Վիդուի երկրին բնիկ ցեղապետներուն հետ կարգադրութիւն մը կնքած է, որուն համեմատ այդ երկիր կ'ենթարկի հովանաւորութեան Գերմանիոյ։ Վիդու Զանզիպարի Սուլթանին իշխանութեան հպատակող երկրին անմիջապէս անդին կը գտնուի։

ԶԱՆԶԱՆ ԴԷՊԵՐ. Ֆրանսական Իդեամարտանաւն, որ «Ազատութեան Արձանը» կը տանէր յԱմերիկա, յունիս 17 ին հասաւ Նիւ Եորքի Նաւահանգիստն, ուր մնաւ առաջնորդութեամբ ամերիկեան մարտանաւուց և բազմաթիւ շրջենաւուց, որք եկած էին՝ Ամերիկացւոց երախտագիտութիւնն արտայայտելու համար Ֆրանսական ազգին մեծարժէք նուէրին համար։

— Պոմպէյէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսական Իդեամարտանաւն ընկղմեցաւ Ատլանտի ծովախորշին մէջ, վերջերս տիրող սաստիկ փոթորկոյ միջոցին, և բոլոր Ֆրանսացի սպայք, զինուորք և նաւաստիք զորս կը պարունակէր՝ ճարակ եղան ալեաց կատաղութեան։

ԱՆԳԼԻԱ. Լորտ Սալիսպըրի Հնդկաստանի Նախարար անուանեց զԼորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլ, որ թէև երիտասարդ, (դի կը կարծուի թէ 30 տարեկան չկայ դեռ.) քիչ ժամանակի մէջ այնքան մեծ ազդեցութիւն ստացած էր, որ աւելի փոքր պաշտօնի չէր կրնար կոչուիլ, և միայն զայս պաշտօն ընդունել կը յօժարէր։ Բայց որովհետեւ Լորտ Չըրչիլ սաստիկ հակառուս զգացումներ կը սնուցանէ, զորս վերջերս իսկ յայտարարեց թէ՝ Խորհրդարանին մէջ և թէ՝ Խորհրդարանէն դուրս, այս անուանումէ շատ կը քննդատուի, որովհետեւ Հնդկաստանի և Կեդր. Ասիոյ մասին Ռուսերոյ հետ ծագած խնդիրներն ևս առաւել դառնացնելու բնութիւն ունի։

— Սպանդարդ պահպանողական գլխաւոր լրագիրը կը ծանուցանէ յունիս 20 թուով թէ Պահպանողականաց և Ազատականաց միջեւ բանակցութիւնք կը շարունակին Վեհ. Թագուհւոյն միջնորդութեամբ. բայց հաւանական է որ Պահպանողականք չպիտի յաջողին իշխանութեան վրայ մնալ, և յայնժամ Գ. Կլատստոն կը վերադառնայ իշխանութիւն՝ հանդերձ փոփոխեալ Նախարարութեամբ մը։

ԻՏԱԼԻԱ, ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ. Կը կարծուի թէ Իտալիոյ Արտաքին գործոց հրաժարեալ Նախարար Գ. Մանչինիի պիտի յաջողէ կա՛մ Կոմս Քորդի, դեսպան ի Կ. Պոլիս, և կա՛մ Ռոպիլանդ կոմսը, դեսպան ի Վիէննա։ Գ. Մանչինի Անգլիոյ հետ դաշնակցութեան կուսակից էր, և իւր անկումն Գ. Կլատստոնի անկման ուղղակի հետեւանքն է, մինչ իւր երկու հաւանական յաջորդք Աւստրօ-Գերմանական դաշնակցութեան կուսակից կը համարուին, և հետեւապէս՝ անգլիական աշխարհավարութեան անընդունելի։

ԱՖՂԱՆՍՏԱՆ. Քեաբուլէ կը գրուի Հնդկաստանի անգլիերէն լրագրաց։

Էմիր Ապտուր-Ռահման Խան Հնդկաստանի Փոխարքայ Լորտ Տըֆրէնի հետ ի Ռաուալ-Բինտի տեսակցութենէն վերադառնալուն պէս, ուշնկդրութեան սրահը կանչեց իւր 68 կիներ, անոնց տալու գոհարեղէններ, արդուզարդու նիւթեր և յիշատակներ, զորս իրեն հետ կը բերէր ուղեւորութենէն։ Տիկնայք կարգաւ շարուեցան Եօթն-Մոլորակաց սրահին մէջ, ուստից դնացին ունկնդրութեանց դահլիճը։ Տիկնայց առջեւէն կը քալէին Ներքինապետն և իւր տեղակալ, առաջինը կարմիր համազգեստով, երկրորդը՝ կանաչ, և երկուքն ալ կը կրէին իրենց բարձր պաշտօնից նշանները։ Նոցա կը հետեւէին տասն երկու Ներքինիք սպիտակազգեստ, որոց ետ կը յաջորդէին նմանապէս սպիտակ հագած տասն երկու գերիներ։ Ապա, ամպհովանւոյ մը ներքեւ զոր Ներքինիք կը կրէին, կը յառաջանային Էմիրն չորս օրիորդաց ուսերունք, իւրաքանչիւրն իւր գլխոյ վրայ կրելով ոսկի թագ մը։ Միւս կանայք կը հետեւէին անոնց։

—= 77 =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՒՔՆ

ԳԼՈՒԽ Է.

ԷՅՐԹԸՆ

—Բայց ի՞նչ գիտէք դուք հապա, հարցուց Կլէնարվան։

—Զայս միայն։ Եթէ Կրանթ նաւապետն ողջ է, Աւստրալիոյ մէջ է։

—Ո՛չ եղաւ նաւաբեկութիւնն, հարցուց յայնժամ Մաք Նապս հաղարապետը։

Ընելիք առաջին հարցումն այս էր, բայց այս անակնկալ դէպքէն պատճառեալ շփոթութեան մէջ՝ Կլէնարվան, ամեն բանէ առաջ Կրանթ նաւապետին ուր դտնուիլն իմանալու ամապարանք՝ չէր հարցուցած Պէլֆրէնդի ընկած տեղն։ Այս վայրկենէն սկսեալ, խօսակցութիւնն, որ ցայնժամ տարտամ, տնտրամաբան, նիւթէ ի նիւթ ցատկելով, առանց անոնց խորը քննելու, իրողութիւններն իրարու հետ խառնելով, թուականները վեր ի վայր չբնելով կը կատարուէր, աւելի բանաւոր ընթացք մ'առաւ, և չատ չանցած՝ այս մեալ պատմութեան մանրամասնութիւններն յստակ և ճիշդ կերպիւ երեւնալ սկսան ունկնդրաց մտքին։

Մաք Նապսի ըրած հարցման հետեւեալ կերպիւ պատասխանեց Էյրթըն։

—Երբոր նաւուն յառաջակոման բարձրաւանդակէն յափշտակուեցայ, փոքրիկ առագաստը վար կը քաշէի, Պէլֆրէնդ դէպ յԱւստրալիոյ ծովեզրը կը դիմէր, ուստից հաղիւ երկու հարիւր գրկաչափ հեռի էր։ Ուստի նաւաբեկութիւնն այն տեղն եղած է։

—Լայնութեան երրորդ-եօթն աստիճանին տակ, հարցուց Ճոն Մանկլը։

—Երրորդ-եօթն աստիճանին տակ, պատասխանեց Էյրթըն։

—Արեւմտեա՞ն ծովեզրին վրայ։

—Ո՛չ, արեւելեան ծովեզրին վրայ, պատասխանեց նաւաստեաց տասնապետը։

—Ո՞ր թուականին։

—1862 յունիս 27 ին գիշերը։

—Ձիշդ է, ճիշդ է, գոչեց Կլէնարվան։

—Կը տեսնէք ահա, Միլրոս, աւելացուց Էյրթըն, թէ իրաւամբ կրցի ըսել. «Եթէ Կրանթի նաւապետ դեռ ողջ է, Աւստրալիոյ երկրին մէջ պէտք է որոնել զայն եւ ոչ այլուր»։

—Եւ պիտի որոնենք, պիտի գտնենք, պիտի ազատենք զայն, բարե՛կամ, գոչեց Բիանէլ։ Ա՜հ, անգին գրութիւն, աւելացուց կատարեալ միամտութեամբ մը, պարտինք խոստանիլ թէ յոյժ կորովամիտ մարդոց ձեռք անցած ես։

Անշուշտ ոչ ոք լսեց Բիանէլի այս շողջորթ խօսքեր։ Կլէնարվան և ամիկն Էլենա, Մարի և Ռոպէրթ փութացեր Էյրթընի շուրջը պատեր էին, և ձեռները կը սեղմէին։ Կը թուէր թէ այդ մարդոյ ներկայութիւնն ապահով դրաւական մ'էր Հարրի Կրանթի փրկութեան։ Որովհետեւ նաւաստին պրծած էր նաւաբեկութեան վտանգներէն, ինչո՞ւ համար նաւապետն ալ ողջ առողջ ազատած չլինէր այդ ապետոյն արկածէն։ Էյրթընն յօժարակամ կը յեղյեղէր թէ Կրանթ նաւապետն ալ ողջ պարտ էր լինել իրեն պէս։ Ո՞ւր էր. դայս չէր կրնար ըսել. բայց անշուշտ Աւստրալիոյ ցամաք երկրին մէջ էր։ Իրեն ուղղուած բազում հարցմանց՝ խելքով և նշանաւոր ճշդութեամբ կը պատասխանէր։ Օրիորդ Մարի, անոր խօսած միջոցին, ձեռներէն մին իւր ձեռաց մէջ բռնած էր։ Որովհետեւ այդ նաւաստի. իւր հօր ընկերներէն մին էր, Պէլֆրէնդի նաւաստիներէն մին էր, Հարրի Կրանթի քով ապրած էր, ծովերը պտըտած էր անոր հետ, մի և նոյն վտանգաց դիմադրաւած էր, Մարի չէր կրնար աչերը գոնել այդ բրացեալ դէմքէն, և դուլար ուրախութենէն։

Մինչեւ ցարդ ոչ ոք մտքէն անցուցած էր կապիտէն նաւաստեաց տասնապետին խօսութենէն ու ճշմարտախօսութենէն։ Միայն հաղարապետն և Թերեւս Ճոն Մանկլը, նուազ դիւրահաւան, կը հարցնէին մտովի թէ Էյրթընի խօսքերը կատարեալ վստահութեան արժանի՞ էին։ Իւր անակնկալ հանդիպումը կրնար կասկած զրգռել։ Արդարեւ Էյրթընն զուգադարմար իրողութիւններ, թուականներ և մանրամասնութիւններ յիշած էր։ Բայց այդ մանրամասնութիւնք, որչափ և ճիշդ լինէին, ստուգութիւն չեն կազմեր, և նշմարուած է ընդհանրապէս թէ սուտ մանրամասնութեանց ճշդութեամբ կը հաստատուի միշտ։ Մաք-Նապս վերապահեց իւր կարծիքն եւ զգուշացաւ յայտնելէ։

Դալով Ճոն Մանկլը, իւր կասկածները չկրցին երկար դիմանալ։ Նաւաստին խօսքերուն, և իրրեւ ճշմարիտ ընկեր Կրանթ նաւապետին ընդունեց զայն՝ երբոր ըսեց թէ հօրը վրայ կը խօսէր մանկամարդուհւոյն հետ։ Էյրթընն կատարեալապէս կը ճանչէր զՄարի և Ռոպէրթ։ Տեսած էր զանոնք ի Կասկոյ՝ Պէլֆրէնդի ճանրայ ելած ժամանակ։ Ցիշեց նոցա ներկայութիւնն այն հըրաժեշտի նախաճաշին՝ զոր նաւապետը տրուած էր իւր բարեկամաց։ Մաք Ինթայր ատենապետն ալ ներկայ էր։ Ռոպէրթ, որ հաղիւ տասն տարու կար և Տիք Թրրնըր նաւաղապետին յանձնուած էր, ձեռքէն փախչելով կայմերն ի վեր մագլեր էր։

—Ճշմարիտ է, ճշմարիտ է, կ'ըսէր Ռոպէրթ Կրանթ։

Եւ Էյրթընն այսպէս հաղարաւոր մանր իրողութիւններ կը յիշէր՝ առանց ընծայել թուելու զայն կարեւորութիւն՝ զոր կուտար անոնց Ճոն Մանկլը։ Եւ երբ կանգ առնուր, Մարի կ'ըսէր նմա իւր քաղցր ձայնիւ.

—Տակաւին, պարո՛ն Էյրթըն, խօսեցէք տակաւին մեր հօր վրայ։

Նաւաստեաց տասնապետը կրցածին չափ գոհացուց աղջկան փափաքը։ Կլէնարվան չէր ուզեր ընդմիջել զայն, և սակայն քանէն աւելի օգտակար խնդիրք կը խըռնէին իւր մտաց մէջ. բայց տիկին Էլէնա, Մարիի ուրախալից սիրայուրութիւնը ցուցնելով, թող չէր տար որ խօսէր։

Այս խօսակցութեան մէջ էր որ Էյրթընն պատմեց Պէլֆրէնդի պատմութիւնն և Խաղաղական ծովերուն մէջ ըրած ուղեւորութիւնը։ Մարի Կրանթ ծանօթ էր այն ուղեւորութեան մեծ մասին, որովհետեւ Պէլֆրէնդի լուրերը մինչեւ 1862 տարւոյն մայիս ամիսը կը հասնէին։ Այս միաձայն ժամանակի մէջ Հարրի Կրանթ Ովկիանիոյ գլխաւոր երկիրները պտըտեցաւ. Էէսպրիտեան կղզիները, Նորկինէա, Նոր Զէլանտա, Նոր Կալեդոնիա, շատ անգամ լաւ շարադրացող երկրակալութեանց հանդիպելով, անգլիական իշխանութեանց կողմէ չարակամութիւն կրելով, վասն զի իւր նաւն իրրեւ կասկածելի նշանակուած էր բրիտանական գաղթականութեանց մէջ։ Սակայն կարեւոր դէպ մը դատած էր բարուավիոյ արեւմտեան ծովեզրին վրայ։ Անդ սկսմական գաղթականութեան մը հաստատումը դիւրին և ապահովապէս բարգաւաճելի երեւցաւ։ Արդարեւ Մոլուքքան և Փիլիպպեան կղզեաց ճանրուն վրայ դաղարի լաւ նաւահանգիստ մը նաւեր կը հրաւիրէր հոն, մանաւանդ երբոր Սուէզի պարանոցը բացուելով՝ բարեշրջուսոյ ճանրան ջնջուէր։ Հարրի Կրանթ այն մարդոցմէն էր, որք Պ. Տը Լէսէբսի գործը կը կատարէին Անգլիոյ մէջ, և աշխարհավարական նախանձընդդիմութիւնն արդելք չէին նետեր միջազգային մեծ շահու մ'առջեւ։

—Բարուավիան այցելէ յետոյ, շարունակեց Էյրթընն, Պէլֆրէնդ Թալլավոյ գնաց պատրաստելու, և 1862 մայիս 30ին մեկնեցաւ այդ նաւահանգստէն Եւրոպա վերադառնալու համար Հնդկական Ովկիանէն, Բարեյուսոյ ճանրով։ Զուեցէն երեք շաբաթ յետոյ, զարհուրելի փոթորիկ մը նաւուն կաղմածները խորտակեց։ Խրուտի հանդիպեցաւ, հարկ եղաւ կայմերը կտրել։ Ջուր առնուլ սկսաւ յատակէն, և անհնար եղաւ խրամատը խնայել։ Շատ չանցաւ, նաւաստիք պարտասեցան ուժասպառ։ Կարելի չեղաւ ջրհանները դադրեցնել։ Ութ օր Պէլֆրէնդ խաղալիկ եղաւ հովերուն։ Վեց ոտք ջուր կար իւր տակի շտեմարանին մէջ. քիչ քիչ կը սուզէր։ Մակոյկներն ալիքներէն յարձակուած էին փոթորկին ժամանակ։ Հարկ եղաւ նաւուն մէջ մնալիլ։

Յունիս 22ին դիշերը տեսան որ Աւստրալիոյ արեւելեան ծովեզրին առջեւ էին, ինչպէս որ լաւ հակցեր էր Բիանէլ։ Շատ չանցաւ, նաւը ցամաքն ընկաւ բուռն բախմամբ։ Նոյն վայրկենին Էյրթընն, կոհակէ մը յարձակուելով՝ ծովեզրեայ խարակներուն վրայ նետուեցաւ և զգայութիւնը կորսնցուց։ Երբոր ինքն իրեն եկաւ, տեսաւ որ բնիկներուն ձեռքն էր, որք երկրին ներսերը քաշեցին տարին զայն։ Այն օրէն ի վեր չլսեց բնաւ Պէլֆրէնդէն խօսքն և ենթադրեց, ոչ առանց պատճառի, թէ Թուոֆոլ-Պէյի վտանգաւոր ժայռերուն վրայ բնաջինջ եղած էր։

(Շարունակելի)

Դահլիճը մոնելով, բոլոր խումբը միահաղոյն, կանաչ և ներքինիք, անկան յոտս Իմիրին, որ անմիջապէս սկսաւ բաժնել իւր իսկ ձեռաք մէն մի կնոջ յատկացեալ ընծայն։ Ամեն ընծայի կցուած էր ձօնման տոմակ մը պարկերէն գրուած։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ։ Թէհրանէ կը ծանուցուի թէ Շահին որդւոյ մին, իշան Նայիպ-իւա-Սալթանա, գինուորական վարժարան մը բացաւ պարսիկ բանակին սպայից համար, յորում դաս պիտի տան և վարժութեանց պիտի հսկեն 2 անգլիացի, 3 Ֆրանսացի, 7 գերմանացի և 1 իտալացի սպայք։—Աբ-Յուսֆաթ Պարսկաստանի անուամբ Ֆրանսերէն թերթ մը սկսաւ հրատարակել ի Թէհրան ընդ հովանաւորութեամբ Շահին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս բումանական դեսպան Պ. Կիքա երէկ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան գալով ի Պատրիարքարան, կէս ժամէ աւելի տեսակցեցաւ Ն. Սրբազնութեան հետ։

Ազգ. Վարչութեան Կրօնական ժողովը գումարուելով երէկ ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Դեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի, հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրաւ։

1. Ըստ խնդրանաց Տիգրանակերտի ազգային ժողովոյ, որոշուեցաւ Դերճկեան Դեր. Արիստակէս եպիսկոպոսը Տիգրանակերտ զրկել, տեղւոյն ժողովրդեան կրօնախոստեան դիւմուներն արդիւնելու և ազգային գործերը վարելու համար, մինչեւ ցընտրութիւն Առաջնորդի։

2. Ժողովն իւր միաձայն համարատուութեան տեղեկագրոյն առաջին ընթերցումն ըրաւ։ Երկրորդ ընթերցումն ալ վաղը տեղի պիտի ունենայ նախ քան զգումարում Խառն ժողովոյ։

3. Ժողովը Բումանիոյ և Պուլղարիոյ ազգայնոց անհոլիւ վիճակը նկատողութեան առնելով, ուզեց այս մասին տնօրէնութիւն մ'ընել։ սակայն հարկ դատեց նախ յիշեալ երկիրներու ժողովրդական վիճակին վրայ ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել։ Եւ որովհետեւ վերջին անգամ Դեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազան իւր այցելու հովիւ գնացած էր ի Բումանիա և ի Պուլղարիա, ժողովն յանձնարարեց Ն. Սրբազնութեան որ այս մասին տեղեկագիր մը պատրաստելով ներկայէ ժողովին, ըստ այնմ ո'ր և է տնօրինութիւն մ'ընելու համար։

4. Ժողովը նկատողութեան առնելով Տ. Սուքիաս քահանայի մէկ բողոքագիրն ընդդէմ Ճէրէոէն Շարէնի լրագրոյ յորում Տ. Սուքիաս հայրն իւր խարդախութեան հետեւանակ հրատարակուած էր Ազգային ժողովոյ վերջին նստի նկարագրութեան մէջ, վերջապէս բաղդատեց եկեղեցական երեսփոխանաց ընտրութեան քուէհամարը, որով Տ. Վահան վարդապետի յանցաւորութիւնն վերահաստատեցաւ։ Ժողովն որոշեց միանգամայն իւր յաւաջիկայ նստին հրաւիրել զՏ. Վահան վարդ., Տ. Կարապետ քահանայ Սեթեան եւ ուրիշներ, այս մասին ինչ ինչ բացատրութիւններ առնելու համար։

5. Հրէութենէ ի Հայաստանեայց Եկեղեցի դարձող Զիւսիվլիլ անուն օրիորդին Մկրտութեան հրման տրուեցաւ, եւ զոհ-ծագրութիւնն յանձնուեցաւ Պատրիարքական Դեր. փոխանորդ Հօր։

6. Պալատու մէջ հայ ննջեցելոյ մը յուղարկաւորութեան պահուն տեղւոյն Էրէկական վարժարանի աշակերտաց մին դագաղին վրայ թաքած լինելով անցեալ շաբթու, Տ. Տաճատ վարդապետի յանձնուեցաւ այս մասին հարկ եղած քննութիւնը կատարելով տեղեկագրել ժողովին։

Բաց յայտնէ, կրօն. ժողովն ուրիշ տասնի չափ անհատական խնդիրներով զբաղեցաւ, յորս կը դասնուի Պուրճէի Տ. Միքայէլ քահանայն ի Քէօսթէնճէ զրկելու որոշումը։

Վանէն տրուած մասնաւոր լրոց նայելով, Վանայ շրջակայ գիւղերն ալ սկսած են հետեւիլ քաղաքին տուած օրինակին, և փոխանակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան, Աղթամարի Կաթողիկոսութիւնը կը յիշատակեն իրենց եկեղեցեաց մէջ։ Վանեցիք լոկ յիշատակութեամբ չեն շատանար, այլ կը յայտարարեն թէ կը դադրին Էջմիածնի թեմ լինելէ և Աղթամարի թեմ պիտի լինին այսուհետեւ, ինչպէս Վասպուրականի նահանգին քանի մը գաւառակներ Աղթամարի Կաթողիկոսութեան թեմ են արդէն։—Իբր 15 տարի առաջ Վանեցիք կը պահանջէին Աղթամարայ Կաթողիկոսութեան ջնջումն, և անկէ ի վեր ալ չէին դադրած դանդատելէ այժմեան Խաչատուր Կաթողիկոսին ընթացից դէմ, ազգավնաս, բռնապետական և հարստահարիչ հռչակելով զայն։ Բայց Կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան մէջ իրենց ակնկալութեանց ի դերեւ ելնելը վեր ի վայր շրջած է Վանեցւոց բոլոր համոզումներն ու դգացումներն։ Այժմ ինքնաբերաբար կը մնեն Աղթամարայ Կաթողիկոսութեան ներքև, և եթէ Խրիմեան Հայրիկ Կաթողիկոս չեղաւ՝ կը յօժարին շատանալ Խաչատուր Կաթողիկոսով։

Պանորմայի ժողովգեան կողմէ հեռագրեր սկսած են հասնիլ ի Պատրիարքարան, որով կը բողոքեն Խառն ժողովոյ վերջին որոշման՝ այն է նոր եկեղեցական մը զրկելու որոշման դէմ։ և կը յայտարարեն թէ Պանորմայի ժողովուրդը կէօսթիւքէան Տ. Մովսէս Ծ. Վարդապետէն զատ ոչ ոք կ'ընդունի։

Սոյն հեռագրերը Կրօն. ժողովոյ երկի նստին ներկայացուցեր են, և հաւանականաբար վաղուան գումարելի խառն ժողովոյ ալ պիտի ներկայացուին։

Վանէն տրուած վերջին լուրերէ կ'իմանանք թէ նոր և յանկարծական ձերբակալութիւն մը եղած է քաղաքին մէջ։

Ցաւօք կիմանանք թէ Մինաս Զերբաղ էֆէնտի երկու չաբաթէ ի վեր հիւանդացած լինելով, Բերայի Ֆրանսական հիւանդանոցը փոխադրուած է ճարաար բժշկաց ձեռամբ աւելի կանոնաւորապէս դարմանուելու համար։ Բժիշկներն արգիլած են նմա ոեւէ այցելութիւն ընդունիլ։

Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք, մեր մասնաւոր թղթակից եւս կը հաստատէ մեզ թէ մայիսի 13ին Գարա-Բիլիսէի մէջ բացուեր է, ձեռամբ Մ. Սարքեան էֆէնտիի, բարձրագոյն նախակրթարան մը Միացեալ ընկ. վարչութեան ներքեւ։ Ցեղացիք 35 օսմ. ոսկի կը վճարեն վարժարանին ծախուց համար։

Նմանապէս, մայիս 22ին ի գիմաց Միացեալ ընկերութեանց Մ. Սարքեան էֆէնտի բարձրագոյն նախակրթարան մը բացեր է Պայազիտի մէջ։ Ցեղացիք կը վճարեն տարեկան 30 օսմ. ոսկի։ Վարժարանի համար եւս սկսած են գեղեցիկ շէնք մը կառուցանել։

Բասենի ազգայինք եւս կ'սպասեն Սարքեան էֆէնտիի, որպէս զի բանակցութեան մտնեն իրենց քաղաքի մէջ եւս վարժարան մը բանալու համար։

Գոհացուցիչ է տեսնել որ մեր գաւառացի ազգայինք սկսած են ինքնօգնութեամբ աշխատիլ իրենց զաւակաց կրթութեան համար։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Սամսթիոյ եկեղեցւոյն շինութիւնը փութով առաջ կը տարուի։

Կը լսենք թէ Յակոբեան Միքայէլ էֆէնտի՝ ըստ որոշման Բաղ. ժողովոյ՝ նամակ մ'ուղղելով առ Ս. Պատրիարք Հայրն, շինութեան հսկոյ Մասնաժողովոյ անդամից անունները նշանակեր և խնդրեր է որ սոյն Մասնաժողովը իւր առաջին նստաբ Ն. Սրբազնութեան Նախագահութեամբ ընէ։

Տիգրանակերտցի, Զնբուշցի և Ա. կընցի երեք ազգայինք որք իսլամական կրօնին ընդունելու փափագ յայտնած էին առ Բ. Դուռն, Աբժ. Տ. Խորէն քահանայի ջանիւք իրենց համոզումէն եւս կեցեր և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ գիրկը դարձեր են։

Սարբ-Եարէն ուրիշ ազգային մ'ալ իսլամական կրօնն ընդունելու փափագ յայտներ է։

Մեր վաղուան թուով պիտի հրատարակենք «Մեկիթիսեդեկ Բ. Կաթողիկոս և ռուս կառավարութիւնը» խորագրով կարեւոր յօդուած մը, հետաքրքրաշարժ ծանօթութեամբք լի, որ մեզ զրկուած է Տփղիսէն ձեռնհաս և իրազեկ ազգայնոյ մը կողմէ։

ԱԶԳ

Մկրտիչ էֆէնտի Փորթուգալեան կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ 1885 օգոստ. 4ին (20 յուլիս) շաբաթ օրէն պիտի հրատարակէ ՄԱՐՄԷՑԻ մէջ մի

ՀԱՅՏԵՐԻՆ ԼՐԱԳԻՐ

Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Դիտական, եւայլն

Շաբաթն երկու անգամ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ ՇՈՒԲԱԹ օրեր

Տարեկան բաժանորդագինն է 20 Ֆրանգ Եւրոպայի համար, 1 օսմ. ոսկի՝ Թիւրքիայի համար և 10 ռուբ. թղթադրամ՝ Ռուսիայի համար։ Խմագրութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը ամեն տեղի համար։ Վճարումները ԿԱՆԽԻԿ կը լինին։ Տարեկանը միանուագ վճարելու տնկարդներէն դիւրութեան համար կ'ընդունինք նաև մաս առ մաս (վեցամսեայ կամ եռամսեայ) կանխիկ վճարումներ, առանց ոեւէ յաւելուած անելու տարեկան բաժնորդագինին վրայ։

Այս ժողովրդական լրագիր որ ազատական ուղղութիւն պիտի ունենայ, պիտի ծառայէ եւրոպական լուսաւորութեան գաղափարները Հայերին մէջ տարածելու։ Այդ լրագիր խմագրութիւնը ծանօթ լինելով Թիւրքիայի, Ռուսիայի և Պարսկաստանի հայերի գրութեան, նկատի կ'առնէ նաեւ նոցա տարբեր պետութիւնների հատատած օրէնքները և ըստ այնմ կ'աշխատի հայ ազգի մեծամասնութեան օգտակար մի թերթ լինել։

Թերթն անպատճառ պիտի հրատարակուի որոշուած ժամանակը (Օգոստոս 1/20 Յուլիս)։ ուստի հրաւէր կը կարդանք ամեն ընթերցողէր Հայերին որ եթէ իրենց բաժնորդագրութեամբ մեր թերթի քաջալերել կը ցանկան, փութան իրենց հասցէն որոշակի գրել մեզ այժմէն որպէս զի Ա. թիւը հրատարակած ժամանակ, խմացած լինինք արդէն թէ քանի՞ բաժնորդ պիտի կրնանք ունենալ և ըստ այնմ անենք մեր նախապատրաստութիւններ։ Թերթին վերաբերեալ նամակ կամ ծրար կարելի է փոստով ուղղակի զրկել խմագրին, Մ. Բարթուղալեան, Արմէնի փողոց, թիւ 2 (Օթէլ Ֆոռէ), ՄԱՐՍԻԼԻԱ (Ֆրանսա)։

Հանրապետ— Խմբագիր–Տնօրէն

ՖԷԼԻԲԻՍ ԱՆՖԱՆԴԻՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական գիւանի Պէյլիք-ճի Նիազի էֆէնտի Նախընթաց գիշեր յանկարծամահ եղաւ։

Առեւտրական Սենեկի պաշտօնական թերթը գոհութեամբ կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանն ուզելով նոր զարկ մը տալ երկրին տնտեսական վիճակի բարձրացման, մտադիր է Օսմ. Կայս. Պանքային յանձնել Հայտարարչաչէն ի Նիկոմիդիա երկաթուղւոյ գիծն երկարելու արտօնութիւնը, վասն զի յիշեալ դրամատան պայմանք միայն ընդունելի դատուեր են։

Հայկազն էֆէնտի Պէկեան, երկրագործական Նորքնտիր քննիչ Այրզնի նահանգին, շաբաթ օր ուղեւորեցաւ յիզմիր, իւր պաշտօնի գլուխն անցնելու համար։

Առեւտրական երկրորդ Ատենի նախագահ Եանքօ էֆէնտի երկամեայ արձակուրդով Արշիպիղագոսի Կղզիները գնացած լինելով, յիշեալ տաեն անդամներէն Իսկէնտեր Մելքոն էֆէնտի պիտի նախագահէ փոխանորդաբար։

Երէկ պատմեցին թէ վերջերս վանէն եկող ուղեւորաց մէջ կը նշմարուեր Քէօսէ Մէհմէտ անուն հարիւրամեայ ծերունի մը որ քաղաքաղ վիճակ մը ունէր։ Այս ծերունին՝ որ կը պատրաստուի երթալ ի Մէքքէ, ուրբաթ օրը Սելամլըքի հանդիսին ներկայ գտնուիլ ուզելով, Վեհ. Սուլթանին ճանաչուն վրայ կեցաւ։ Ն. Վեհապատուութիւնը նշմարելով զայն, հրամայեց որ ընկերներովը Եզլոզը հրաւիրուի, դիտաստանն ու արքունի սենեակներն այցելելու համար։ Քէօսէ Մէհմէտ այս առթիւ պատիւ ունեցաւ հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան ստանալու։ Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ միանգամայն նուէրներ տրուեցան այս քաջառոյգ ծերունոյն և իւր ընկերաց։

Յունուար Ամեն. Պատրիարքն ուրբաթ օրը Ֆէնէրի Պատրիարքարանն իջնելով, Նախագահեց Խառն ժողովոյ նստին։ Այլեւայլ կրօնական և վարչական խնդիրներ նկատողութեան առնուեցան այդ նստին մէջ որ տեւեց մինչեւ իրիկուն։ Դիպուած ուշադրութեան առարկայ եղաւ թղթային մամլիարներու ընտրութեան և հաստատման խնդիրն որոյ քննութեան համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, երկու եկեղեցական և երկու աշխարհական անդամներէ։

Առեւտրական և երկրագործական նախարարութիւնն հեռագրաւ հրամանագ տուաւ գաւառաց խրոր կուսակալներուն որպէս զի կարելի եղած դիւրութիւնն ընծայեն հանքային ձեռնարկութեանց և բաց ի սակեբարակէ, ուրիշ ամեն տեսակ հանքեր փնտռելու համար խնդրուած արտօնագրերը շնորհեն, օրինաց ներած սահմանին մէջ։

Մարիոս լրագիրը կ'իմանայ թէ Բ. Դուռը կը շարունակէ պնդել Արեւելեան Բումէլիի կուսակալութեան քով սպասել զի յիշեալ գաւառի և Պուլղարիոյ միջեւ կիրեալ մաքսային դաշնագիրը ընդունի։

Օսմանեան արժեթղթոց միացման գործողութիւնք աւարտած են ի Փարիզ և ի Լոնտրա մայիս ամսոյ սկիզբն և այդ թուականէն յետոյ անոնք որ հին արժեթուղթեր ունին ի ձեռին, պէտք է Կ. Պոլիս դիմեն զանոնք Միացման (ֆուզիոն) ենթարկելու համար։

Այս կերպով կայս. կառավարութեան պատուիրակք իրենց պաշտօնն աւարտած լինելով, Եղմտական նախարարութեան կողմէ հրաման տրուեցաւ անոնց որ իրենց տեղերը վերադառնան։

Արեւելեան Բումէլիի Իսլամ բնակչաց ներկայացուցիչք Փիլիպէէն շնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղած են առ Լորտ Սալիսպըրի, Պահպանողականաց պաշտօնի գլուխ անցնելուն առթիւ։

Կայս. կառավարութիւնը բարեկամական ոճով ծանուցագիր մ'ուղղած է ֆրանսական դեսպանատան, Թունուզի մէջ ֆրանսական զօրաց կատարած ինչ ինչ շարժումներուն նկատմամբ։

Ցայսմիկ չէ թէ ֆրանսական դեսպանը պատասխանած է այս պաշտօնագրոյն թէ ոչ։

Պելճիացի հանրածանօթ հրապարակագիր Գ. Լավիլէյ նամակ մ'ուղղած է Սոֆիայի Մոնիթորէ կոչ լրագրոյն, յորում խորհուրդ կուտայ Պուլղարաց՝ յոյզերնիս չարձարձել, վասն զի այս կերպով իրենց ազգակցաց կացութիւնն առաւել ևս կը ծանրացնեն։

Մանչեսթր կ'իմանայ թէ ծանօթ իւլէմաներէն Իսաք էֆէնտի մտադիր է կայսերական կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրել անասնոց պաշարան ընկերութիւն մը հիմնելու։ Այս ընկերութիւն պիտի հաստատուի եղեր ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ գտնուած նմանօրինակ հաստատութեանց ձեւով։

Կայսերական հինգերորդ բանակի նախորդ հրամանատար Հիւսէյին Ֆէյզի փաշա երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

Առեւտրական Սենեկի պաշտօնական թերթի յունիսի թուոյն մէջ՝ որ հրատարակուեցաւ երէկ, հետեւեալ ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւնները կը գտնենք Որթաճճիին (ֆիլոքսերա) նկատմամբ որոյ Քըզըլ-Թօփրաքի կողմերը ծաւալիլը ծանուցած ենք արդէն։

Որթաճճին՝ որոյ Գատը-գիւղի այգիներուն մէջ երեւիլը չորս տարի եղած է, մասնագիտաց կարծեաք, վերջերս զարմանալի կերպիւ ծաւալած է Մօտայէն ի Քըզըլ-Թօփրաք, քանի մը քիլոմէթր տեղ։ բաղում այգիներ վնասուեցան քիչ չատ, յորս են Ահմէտ Մուխթար փաշայի, Եօղուրտճի Ահմէտ էֆէնտիի, Քապա Պաշի և այլոց այգիներն ի Քըզըլ-Թօփրաք, և Պ. Լորանսօի և Ֆրէրներու այգիներն ի Մօտա։ Անցեալ տարի մէկ այգիի մը մէջ հաղիւ քան որթի բուն վարսած էին աւերիչ ճճիին, մինչ այս տարի հարիւրներով կը հաշուին անոնք։

Որթաճճին առ այժմ մի միայն Զաւալ և Եաֆոնէֆ կոչուած տեղան խաղողի որթերուն վրայ տարածուած է, մինչդեռ Պօրտօէն բերուած տունկերը տակաւին չեն վնասուած։ Որթաճճիի դադրութիւնն առաջին անգամ ծանուցուեցաւ Սպարապետ Օսման փաշայի կողմէ։

Առեւտրական նախարարութիւնն՝ յատկապէս կարդալ քննիչ Յանձնաժողովոյ տեղեկագրոյն վրայ, անցեալ շաբթու դիր մ'ուղղեց Խարթը Մեծ-Եպարքոսին, արտօնութիւն խնդրելով հարկ եղած միջոցները տնօրինել աւերիչ ճճիին ծաւալումն արգիլելու և զայն կեդրոնացնելու համար, որպէս զի կարելի լինի բնաջինջ ընել։ Յիշեալ նախարարութիւնը, պատասխանի մ'սպասելով հանդերձ, հրաւիրած է Գատը-գիւղի մեծ այգիի տէրերն որպէս զի իւր հետ համաձայնին ձեռք առնուելիք միջոցները խորհելու համար։

Մեր կարգին կը յաւելունք թէ պէտք է անմիջական կերպով գործել արգիլելու համար այն մեծ հարուածը որ կ'սպառնայ արուեստից այս նորաբողբոջ ճիւղին, ազգու միջոցներ պէտք են ազատը կեդրոնացնելու համար, վասն զի նպաստաւոր հողմով մը, այդ սոսկալի ճճիները կրնան մինչեւ 30 քիլոմէթր տեղ յառաջանալ օրը։ Փափաքելի է որ թղթակ. հասութիւ վարչութիւնն համաձայնի Կայս. կառավարութեան հետ որպէս զի որ և է միջոց չխնայուի որթաճճին բառնալու և դեռ չճարակած այգիներն ազատելու համար։ Նոյն իսկ հանրային օգտին համար, պէտք է անխորհ բնաջինջ ընել վարակեալ այգիներն։ Անմիջական տնօրինութիւններ հակաւոր են, վասն զի եթէ անփոյթ կերպիւ վարուին և թոյլ տրուի որ ազատը ծաւալի, անհուն միասներ կրնան ծաղիլ տերութեան, երկրին և վաճառականութեան համար։ Ցարեկան 2,600,000 ոսկւոյ եկամուտ մ'է այս որ վտանգի կ'ենթարկուի։

Սուրիոյ պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ գաւառին կուսակալին առաջարկութեամբ, կայս. հրաման եղած է Լաթաքիէի և Ճէպլէի միջեւ ռազմագիտական կէտի մը վրայ ընդարձակ զօրանոց մը հիմնել։ Այս զօրանոց պիտի յատկացուի այն գունդերու բնակութեան որոց գործն է հսկել ձիապալ–Սարիյէի թափառաշրջիկ հրոսախումբերուն վրայ և ի հարկին զսպել անոնց շարժումները։

Կաչէր Մէհմէտ՝ Օքէան բժշկական թերթի վերջին թիւն հաստատելով հանդերձ թէ նոր բան մը չկայ Թուրքիոյ առողջապահական վիճակին վրայ որ հետդհետէ կը լաւանայ, կը յարէ թէ Առաջի Նաւահանգստին մօտ Պոյլը–Աղնաճ գիւղի մէջ վերջերս ծագած հիւանդութիւնն զգալապէս նուազած և այս պահուս բոլորովին անհետացած լինելու է։ Այսպէս, թէ Կ. Պոլսոյ և թէ՝ գաւառաց առողջապահական վիճակն յոյժ գոհացուցիչ է։

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը շրջաբերականաւ մը պատուիրած է որ գինուց փոխադրութեան համար անցագիրք այսուհետեւ տրուին ի Կ. Պոլիս՝ ոստիկանութեան Նախարարութեանկողմէ և ի գաւառս՝ տեղական իշխանութեաց ձեռամբ։

Ֆէնէրի յունաց մայր վարժարանի աշակերտաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ այս կերակի օր, ընդ Նախագահութեան Ամեն. Բովակիմ Պարիարքի։

Վարժարանի տնօրէն Տ. Բարլամաս տարեկան զեկուցագիր մը կարդաց, որ կը յայտնէր թէ 800 է աւելի աշակերտք կը յաճախեն հոն, և կ'ուսանին հին յունարէն, լատիներէն, թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուներն, փիլիսոփայութիւն, բնական գիտութիւն, ընդհանուր ազգաց պատմութիւն, գծագրութիւն, ընդհանուր աշխարհագրութիւն եւայլն։ Այս տարի վիլայական ստացող չլինելուս աշակերտաց թիւն է 36։

Վարժարանին մէջ կը դասախօսեն 14 ուսուցիչք։

Պուլղարիոյ և Արեւելեան Բումէլիի մէջ կարգուած ապաստամբական մասնախումբերու տարասօրոյ տարբերներուն նկատմամբ Թէրճիմանը Հաֆէզարդի մէջ տեսնուած խմագրական երկար յօդուածի մը հետեւեալ մասը կը համառօտենք։

Մաղեդոնիոյ մէջ խռովութիւն մը հանելու համար Պուլղարիոյ և Արեւելեան Բումէլիի մէջ տեսնուած պատրաստութեանց սկզբէն ի վեր, կայսերական կառավարութիւնը չատ խոհեմ և պատուաբեր ընթացք մը բռնած է։ Կը ըսենք թէ կայս. կառավարութիւնը ծանուցած էր Պուլղարիոյ եւ Արեւելեան Բումէլիի իշխանութեանց թէ ամեն պարագայի մէջ անմիջական պատասխանատու կը ճանչէ զիրենք եւ ի հարկին երբէք եւս չ'պիտի կենայ գործադրելէ զոր ինչ արժան դատէ։ բայց որովհետեւ այդ ապստամբական մասնախմբերու դիտաւորութիւնները վերջերս գործնական երեւոյթ մը ստացած լինելով կայս. կառավարութիւնն իւր այդ ազդարարութիւնն աւելի՛ համոզիչ։։։ կերպով կրկնած էր, Արեւելեան Բումէլիի իշխանութիւնը փութացած է սահմանագլխոյն վրայ զօրք զրկելով արգիլել այդ խառնակիչաց անցուդարձն։

Թէև, կը յարէ Թուրք թերթը, տեղեկութիւն առնուած չէ թէ Պուլղարիոյ իշխանութիւնն ի՞նչ միջոցներ ձեռք առած է կայս. կառավարութեան սոյն ազդարարութեանց առթիւ, սակայն պարտի գործադրել պէտք եղածը, նկատելով որ կայսերական կառավարութեան յիշեալ յայտարարութիւնը, հետեւեալ խաղաղ վիճակի շարունակութիւնն, աւելի նպաստաւոր է Պուլղարիոյ քան մեր շահերուն։

Փիլիպէի համանուն լրագիրը կը պատմէ թէ քաղաքին բնակիչներէն 40 տարեկան Իսլամ կին մը իւր 13 տարեկան տղուն հետ անցեալ կիրակի Քրիստոնէութիւն ընդուներ է պուլղար եկեղեցւոյն մէջ։ Մկրտութեան արարողութիւնն պատասխոյր շքեղութեամբ կատարուեր է ի ներկայութեան կառավարական քանի մը պաշտօնատարաց։ Հանդիսին կը նախագահէր Տ. Կիրիլատիս պուլղար եպիսկոպոսն։ Մայրը Բաթերին կոչուեցաւ, իսկ տղան Միշ։ Եւ որպէս զի Իսլամաց կրօնական զգայուններն աւելի վիրաւորուին, այդ Մկրտութեան հանդէսը կատարուեցաւ նոյն իսկ Բամազանի առաջին օրն։ Յիշեալ լրագիրը կը յաւելու թէ նմանօրինակ պարագայից մէջ ի վաղուց հետէ գործադրուած սովորութիւններն ու պայմաններն այս անգամ երբէք գործադրուած չեն։ Իսլամ կինն ու տղան ըստ սովորութեան նախ զրկուած չեն Միւֆթիին, որ բնաւ տեղեկութիւն չունէր և եղելութիւնն իմացեր է երբ ամենայն ինչ կատարուած էր արդէն։

Թերճիմանը Հաֆէզարդ, որ կ'արտատպէ սոյն լուրն, կ'ըսէ թէ այս դէպքս առայժմ անհաւատալի կը թուի իրեն։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՏ

Այս [illegible]

ՊԱՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆՔ ԶԵՐՏԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻԼ

Լոնտոն, 22 յունիս

Պահպանողականաց գլխաւոր թերթն՝ Սթենտարտ և Ազգայնոց գլխաւոր թերթը՝ Տեյլի Նիւզ կը հաստատեն թէ հաւանական է որ Պ. Կլատստոն վերադառնայ յիշխանութիւն, փոփոխելով իւր Նախարարութեան կազմութիւնը։

ԱԼՖՈՆՍՕ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱՑ

Մատրիտ, 21 յունիս

Պ. Քանովաս տէլ Քաստիլոյի Նախագահութեան ներքեւ գտնուող սպանիական Պահպանողական Նախարարութիւնն եւս առաւ զիւր հրաժարական, որովհետեւ Ալֆոնսօ թագաւորն եւս կեցաւ ի Մուրչիա երթալու և հնոսխատարներն աչքէ անցուելու մտադրութենէն, որ պատճառ եղած էր Նախարարութեան հրաժարման։—(Նախարարք կը հակառակէին Ալֆոնսօ թագաւորին հնոսխատ վարակեալ տեղեր այցելելուն, վախնալով թէ թագաւորն եւս, որ արդէն հիւանդոտ է ամեն կերպով, հնոսխատ կը բռնուէր եւ կը մեռնէր, և յայնժամ թագաւորական գերդաստանի և մինչեւ իսկ թագաւորական դրութեան փոփոխում հարկաւոր կը լինէր։ զի Ալֆոնսօ թագաւորն ծաղկահասակ աղջիկ մը միայն ունի։)

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿՈՅՍՐ

Պերլին, 22 յունիս

Վիլհելմ Կայսրն Լամ գնաց, հանքային լուրերը մոնելու։

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑԸ ՄԱՏԲՐՈՒԱԾ

Սուէզ, 22 յունիս

Սուէզի Ջրանցն, ուր աւազան նաւ մը խրած էր անցեալներն, և նաւուց անցուդարձը բոլորովին խափանած էր, մաքրուեցաւ, և երթեւեկութիւնը վերսկսաւ ըստ առաջնոյն։ (100–150 լոգենաւեր կը սպասէին անցուդարձի վերսկսման։)

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 11 Յունիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ պանքայի)	.....	111
3 » » » (վճռելին)	.....	109 3/8
» Բարիզ » (պանքայի)	.....	22 77 1/2
» » » (վճռելին)	.....	22 85

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քօնսոլիտ

		Դրամական
Երէկ երեկոյ գոց.	(Մինչ. Դ. Սէրի	18 25
Գլխաւորին գոցուեցաւ վերջը	»	18 24
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	18 24
Բարձրագոյն գին	»	18 25 1/2
Նուազագոյն »	»	18 24
Կէս օրին	»	18 25 1/2

ԻՍԼԻՊԻԷ ԵԳԻՊՏԱՑԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		71 30
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.		71 30
Կէս օրին		71 30
Փոխառութիւն 1858)	Ա. Սէրի Գ. Կ. Ա. Ռ.	33 10
» 1862)		
» 1860)		
» 1863)	Բ. » » » »	49
» 1872)		
» 1865)		
» 1869)	Գ. » » » »	18 24
» 1873)		
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	43
Օպլիկատիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լաստիոսի	»	60

ԲԱԺՆԵՏՈՄԱՐ

Սորիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ.	Անգլ.	Լ.	3 20
Բրէտի ժէնէրալ	» »	Օսմ.	»	7 7
Պանք տը Գոմս	» »	»	»	4 30
Օս. Շանմ է վալէօր	» »	»	»	3 34
Թրամուէյ	» »	»	»	292 1/2

ՔԱՂԱՔԱՅ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
10 ֆրանկոց	»	87 28
Անգլիական ոսկի	»	110 20
Ռօլ Իմպերիալ	»	90 10
Բրիմիզ	»	54 15
Ռուսական թղթադրամ	»	3 90
» արծաթ	»	89 30
Ֆիորին	»	9
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 1
Վենոց	»	103
Լինոցոց	»	103
Մէճիտիէ	»	98 30
Պրինձ	»	—
Թղթադրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտ		99 3/8
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ		16 18/16
» » » գոցուեցաւ		17 1/32
» » » Ա.		33 1/4
» » » Բ.		19
» » » Գ.		16 7/8
Օսմանեան 1874		67 1/2
Փոխառութիւն 1877		80
Պանք Օսմանեան		42 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873		93
Եգիպտական միացեալ (իսլիպիէ)		64 5/8
» առանձ. (բրիմիէրիէ)		86 1/4
Տարբ Լանիէ		62
Տօսմանիա (փոխառ. Բոշիլա)		84
Հունգարական պարտութղթ 40/0		— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		— —

Վիեննա, 22 Յունիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 60
Օսմանեան երկաթուղի	20 50

Բարիզ, 22 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	110 30
» » 3 0/0	81 70
Օսմանեան քոնսոլիտ Սէրի Դ. բացուեցաւ	17 7 1/2
» » » գոցուեցաւ	17 7 1/2
» » Սէրի Բ.	18 75
» » Գ.	17
Օսմանեան երկաթուղի	42 75
» Բէտիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օսմանեան	561 25
Գրեքի Լիճէ	538 75
» Ֆոնսիէ	1365
Բաժնեատոմս Լիոնի	1252 50
Սուէզի ջրանցք	2191 25
Ռուսական 5 0/0 1877 ի	100 1/2
Իտալական Ռանթ	97 60
Եգիպտական միացեալ	326 25
Սպանիական (արտաքին)	60 1/8
Բրիօրիթէ Ֆոնդք	391 25
3 0/0 Հելլենական	339 37 1/2
Հ

Պարսիկ Խանը ըմբռնեց թէ իւր սուրն ու ռազմագիտական տաղանդը անզօր պիտի լինէին յաղթանակել ընդդէմ հայ Մէլիքներու, հետեւաբար հրաժարեցաւ այդ անպէտ զէնքերէն և իւր յոյսերը դրաւ խորամանգութեան վրայ։ Առանց յուսահատութեան կը խորհէր նորանոր միջոցներ, որոց շնորհիւ կարող լինէր պարարտել իրեն օթեւան մը Ղարապաղի լերանց մէջ։ Երկպառակել հինգ Մէլիքներու միաբանութիւնը, ջլատել նոցա ոյժերն, իւր դաշնակիցն ընել մին անոնցմէ, ահա՛ Փանահի յուսոյ տեսակէտը։ Եւ յուսալու իրաւունք ալ ունէր։ Տխուր անցքեր ոյք կը պատահէին այդ միջոցները Ղարապաղի մէջ, կոչուած էին խրախոյս կարդալ Փանահի։ Բայց նախ ծանօթացնենք Փանահը, Ղարապաղի անդարմանելի աղէտից այդ գլխաւոր դեւն, և ապա խօսինք սրտակուռ պատահարներու մասին։

Փանահ խան էր մի պարզ հովիւ, զուտակ խաշնարած Թափառական Ջուանշիրցիներու, ոյք կը չրջէին Կուր գետի ալ եզերքի մօտ գտնուած անապատներու վրայ։ Նաստիր Շահ այդ ցեղը գաղթական բերաւ ի Պարսկաստան։ այդ ցեղի Սարիչալու կոչուած մի տոհմին կը պատկանէր Փանահ որ նշանաւոր հանդիսացած էր իւր օթենտոքեան ձայնովը։ Շնորհիւ այդ զօրեղ ձայնի, Փանահ կարողացաւ լինիլ Շահի «պաշտօնական անգիր լրագիրը»։ Նա դարձաւ Շահի մտերիմին և քաղաքի հրապարակին վրայ կը հռչակէր թագաւորի հրամանները, և կը կոչուէր «Ջառչի Փանահ»։

Այդ պաշտօնն երկար ատեն վարեց, բայց մի օր հարկադրեցաւ փախստական լինիլ։ Պարսից Շահը նորա դլխատման վճիռը տուած էր, չենք գիտեր ինչ ոճրի համար, և Փանահ եկաւ ապաստան գտնել Հայ Մէլիքներու մօտ։ Զրաբերդի հզօր Մէլիքը չընորհեց նմա հիւրընկալութիւն և կարգեց զնա տրոց հաւաքիչ։ Այս միջոցին Պարսկաստանէն հրամաններ կը հասնէին Փանահի ձերբակալման համար, բայց Զրաբերդի Մէլիքը չդրժեց ասպնջականութեան օրինաց։ Սակայն օր մը հայ ազգը չարաչար տուժեց Մէլիքի այս վեհանձնութիւնը։

1747 թուին յանկարծ մի դիւղը Պարսից Նատիր Շահը սպանուեցաւ։ անմիջապէս խռովութիւնը տիրեց Պարսկաստանի մէջ, անիշխանութիւնը կատարեալ էր, և զանազան անձինք կը հռչակէին յիրենք զիրենք թագաւոր։ ի հարկէ այլ ևս ոչ ոք կը մտածէր մի ա՛ և է Փանահի վրայ։ Արդէն Ջուանշիրցիք օգուտ քաղելով առիթէն վերադարձած էին իրենց անապատները։ Փանահ թողուց Զրաբերդի Մէլիքն և դիմեց գտնել իւր հայրենակիցները։

Փանահ թէպէտ հովիւ, անապատի պարզամիտ որդի էր, սակայն երկար տարիներ ապրելով պարսկական աշխարհն, ընտելացած էր բարձր ջրջանակներու օդոյն։ Նաև գտնուելով Զրաբերդի հզօր Մէլիքի Ալլահ-Ղուլի Սուլթանի ծառայութեան մէջ, կարող եղած էր մեծ նշանակութիւն ստանալ յաչս իւր ցեղակցաց։ Երբ վերադարձաւ անոնց մօտ, ի սկզբան կ'ապրէր անոնց հետ իբր պարզ հովիւ մը, սակայն առ սակաւ սակաւ իւր կողմը կը դրաւէր միամիտ խաշնարածները, մինչեւ կարող եղաւ տապալել նոցա ցեղի դլխաւորն և յաջորդել նմա։

Այդ պաշտօնն ինքնին մեծ բան մը չէր։ բայց Փանահ այդու կարողացաւ քիչ ժամանակի մէջի իւր հրամանին ենթարկել մի քանի ցեղեր, սպասելով լաւագոյն ապագայի։ Մինչ այս մինչ այն, կարող եղաւ Դավրէժի Շահէն ըստանալ «Խանութեան» տիտղոս և Ջառչի Փանահն եղաւ Փանահ Խան։

Ուրեմն փառաց ճանապարհին վրայ էր եւ կարող էր յուսալ մեծ ապագայ։ Նա խելացի մարդ էր, մտածեց հիմնել մի աւելի հիմնաւոր իշխանութիւն, եւ սակայն ո՞րքան արդելքներ այդ նպատակի իրագործման համար։ Գլխաւոր արդելքն էր իւր ցեղի կենցաղավարութեան վիճակն։

Ջուանշիրցիք որպէս խաշնարած և թափառաշրջիկ ժողովուրդ ձմեռը կ'անցընէին Կուր գետի ալ ափերու մօտ տարածուած տափարակներու վրայ, բնակելով շարժական տաղաւարներու կամ գետնափոր խրճիթներու մէջ։ Իսկ երբ կը հասնէր գարունը, անտի մինչեւ աշնան վերջը կը սփռուէին Ղարապաղի լերանց վրայ ուր կ'արածէին իրենց անասունները։ Այս խաշնարած ցեղը պարտաւոր էին իրենց ոչխարներէն տասանորդ վճարել Հայ Մէլիքներու, որպէս զի կարող լինին արածել իրենց անասուններն անոնց հողերու վրայ։ Իրենք Ջուանշիրցիք չունենալով հաստատ բնակութիւն, ի հարկէ հողատէր չէին. ամբողջ Ղարապաղ կը դտնուէր Մէլիքներու իշխանութեան ներքեւ։

Երկրին աշխարհագրական դիրքն այնպէս էր որ Հայ Մէլիքներու ձեռք կը գտնուէին լեռնային անառապատ բարձրաւանդակները, հովասուն հովիտներն որոց վրայ ամառնային տօթերու ժամանակ կարող էր խաչտարածք գտնել ապաստան։ Իսկ Ջուանշիրցիք կը թափառէին լեռներէ սկսեալ անդուր, ցամաք տափարակներու վրայ, որք կը տարածուէին մինչեւ Կուր գետի ափերն։

Իւր ցեղակիցներուն այս վիճակն անհնարին կ'ընծայէր Փանահ խանի իրագործել ինչ որ կը փափագէր. հետեւաբար անհրաժեշտ հարկ էր իրեն տեղ մը գրաւել Ղարապաղի լեռներու վրայ։ Տեսանք թէ չէր կարող յաջողիլ զինու զօրութեամբ և կը խորհէր քակտել Մէլիքներու միաբանութիւնը եւ անտի օգտուիլ։ Պատահարները նպաստամատոյց եղան խորամանգ Խանին, ինչպէս պիտի տեսնենք այս եւ ուրիշ յօդուածներու մէջ. բայց մինչեւ այդ օրը միշտ յաղթանակը Մէլիքներու էր։

1747 թուականին վախճանած էր Տիզակի Մէլիք-Աւան Խանը, Մեծն Պետրոսի եւ Նատիր Շահի սիրելին, եւ Ղարապաղի Մէլիքներու դահերեցը։ Այդ մահն արդարեւ մեծ կորուստ էր Մէլիքներու համար. ո՛չ մի ուրիշ Մէլիք չուներ նորա չափ հանճար եւ հեղինակութիւն, որ կարող լիներ պահպանել Մէլիքներու միջեւ խաղաղ ներդաշնակութիւն։ Մէլիք-Աւանի յաջորդեց Մէլիք-Արամը, բայց նա թոյլ մարդ էր, այնքան թոյլ որ երբ Հայոց բարեկամ Նատիր Շահի միակ որդին մեռաւ, Շահին ցաւակցութիւն յայտնելու համար ո՛չ ինքն գնաց Պարսկաստան եւ ո՛չ ալ արժանաւոր մարդերէ պատգամաւորութիւն զրկեց, այլ իբր պատգամաւոր ուղարկեց իւր կինը։

Բարեբաղդաբար Տիկին Մէլիք-Արամի յոյժ խելացի կին էր։ Նա ներկայացաւ Շահին, ոգաղդեստ հագուստներով և տարագին դիմօք։ Բոլոր պալատականք զարմացած էին նորա խոհականութեան վրայ։ Որչափ խոհական, այնքան ալ խորամանկ էր հայ տիկինը. երբ իւր մխիթարական ճառն առ Շահն աւարտեց, ամենայն քաղաքավարութեամբ եւ փափկութեամբ մատոյց Շահին ոսկւոյ մեծ գումար մը և ըսաւ. «Դուք այնքան ո-«զրմած էիք որ գնահատելով Մէ-«լիք-Աւան Խանի ձեզ մատուցած ծա-«ռայութիւններն եւ յարգելով Նորա «ծերութիւնը, կ'անուանէիք զնա ձեր «Պոպուլը (հոգեւոր հայր)։ Ուրեմն «յետ նորա մահուան դուք իրաւունք «ունիք ստանալ ձեր Պոպուլի ժառան-«գութենէն ձեր բաժինը։ Ահա՛ այդ «բաժինն է որ ձեզ կը բերեմ»։

Այդ ընծայն, այլ խօսքերը շատ ախորժելի եղան Շահին, և ի նշան գոհունակութեան հրամայեց որ Տիկին Մէլիք-Արամի բերած ընծայի կրկնապատիկը նմա պարգեւեն և միանգամայն Մէլիք-Արամի ֆերմանը ուղարկեց Տիկնոջ ձեռօք։ Սակայն երբ Տիկինը գոհութեամբ վերադարձաւ իւր հայրենիքն, ամուսինը վախճանած էր։ Փանահ խան յաջողած էր թունաւորել զնա մի դաւաճան Հայու ձեռօք։

Յետ Մէլիք-Արամի մահուան, յաջորդեց Տիզակի իշխանութեան գըլուխը Մէլիք Եսայի, Արամի կրտսեր եղբայրը։ Նոր իշխանը օժտեալ էր իւր հօրն Մէլիք-Աւանի մեծամեծ յատկութիւններովը։

Մէլիք-Եսայի իւր ամբողջ կեանքը պատերազմով անցուց. արդէն իւր ծնած օրը գուշակուած էր թէ երբ այդ մանուկը մեծնայ, նորա ձեռօք շատ արիւնհեղութիւններ պիտի կատարուին։ Մինչեւ ցայսօր Տիզակ գաւառի բնակիչները կը յիշեն հին աւանդութիւնը։ Կ'աւանդուի թէ երբ ծնաւ Մէլիք-Եսայի, մանկարարձ պառաւները նկատեցին որ երախայի աջ ձեռքի մատները գոց են, ուստի հարկ եղաւ բանալ։ Երբ բացին, տեսան որ ափը արիւնով լի էր։ Այդ օրէն գուշակուեցաւ թէ ի՞նչ պիտի լիներ երախայի ապագայն։

Տիզակ գաւառն Երասխ գետի ափի մօտ Պարսից սահմանի վրայ լինելով, ենթարկեալ էր Պարսից անընդհատ յարձակմանց։ Քաջ իշխանն ստիպեալ էր անդադար պատերազմիլ, որպէս զի իւր երկիրը պահպանէ անոնց արշաւանքներուն դէմ։

Մէլիք-Եսայի առաջինն եղաւ Ղարապաղի Մէլիքներու մէջ որ ըմբռնեց թէ երկրի ապահովութեան համար ո՛րպիսի անհրաժեշտ պայման է ունենալ կանոնաւոր զօրք և ընդհանուր զինուորագրութիւն։ Դիւղացիք պարտաւորեալ էին ոչ մի զէնք պահաս ունենալ, ինչպէս նաև այդ զէնքերը լաւ վիճակի մէջ պահել։ Եթէ դիւղացոյ մը զէնքերէ մին պակաս լինէր, կամ թէ այն զէնքերը լաւ վիճակի մէջ չը լինէին, դիւղացին տուգանքի ենթարկեալ էր։ Բաց ասած, Մէլիք-Եսայի մեծ հոգ կը տանէր դիւղացւոց զինուորական կրթութեան։ Որչեալ օրեր երկրագործական պարապմունքներ վերջանալէ յետոյ, դիւղացի երիտասարդք կ'ուղղուէին զինուորական մարզութիւններով։ Անոնց վրայ կարգեալ էին տասնապետներ, յինսապետներ, հարիւրապետներ զանոնք կրթելու համար։— Այդ օրերու նկատմամբ Ահա ինչ կը գրէ մի վարդապետ.

«Նրա (Մէլիք-Եսայիի) ժամանակում, մեր երկրում այնպիսի ապահովութիւն էր տիրում, որ դեռահաս աղջիկները այգիների ծառերի տակ նստած կար էին կարում, մնում էին այն տեղ, մինչեւ մութը պատում էր, հարսները զուգված, զարդարված դուրս էին գալիս տներից և աներկիւղ զբօսնում էին լեռների վրայ, բոլորովին չմտածելով թէ պարսիկը կը գայ, կը յափշտակէ և կը տանէ նրանց։ Երբ թշնամին յայտնվում էր, երկրի երիտասարդները զէնքը ձեռքում միշտ պատրաստ էին նրան հանդիպելու համար։»

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՁԻՒ ԲՕԼԵՐԱ

Անառը հասաւ, պատուական պտուղները սկսան երեւիլ եւ Սպանիայէն ալ Բոլերան երեւաց, Բոլերան, սարսափելի Բոլերան որ Դամոկլէսի սուրին տէս մեր գլխուն վրայ կախուած է. և հոգիս կեռասէն սկսելով սեխով վերջացնելու կը պատրաստուին մէր որկորներ՝ արդելք արդելքի վրայ, սարսափ սարսափի վրայ կը հասնին։ Մինչ այդչափ մահացու յանցանք է պըտուղ ուտել որ Տիկին Եւայէն սկսելով մարդկութեան համար միշտ դառն հետեւանք կ'ունենայ։

Այսպէս սկսելով, մի՛ կարծէք որ անցեալ տարւոյ նման մի քանի սիւնակ ողբ պիտի կարդամ մարդկութեան պատահասին վրայ. ընդհակառակն մեծ լուր մը պիտի հաղորդեմ ձեզ։ Այո՛, աւետիս ձեզ,

ԱՅԼ ԵՒՍ ՉԻՒՔ ԲՕԼԵՐԱ

ԱՅԼ ԵՒՍ ՉԻՒՔ ԲՕԼԵՐԱ

Բոլերան յաղթուեցաւ, բօլերայէն մի՛ վախնաք։ Պ. Բասթէօրի սկզբունքները, Պ. Բասթէօրի դիւտերը, Պ. Բասթէօրի հանճարը բօլերային յաղթելու զէնքերը տուաւ մեր ձեռք և հիմա, ըսէք, կ'աղաչեմ, Վիքթոր Հիւկօյին մեծ մարդ կա՞յ եղեր։

Բայց չչեղնիք բօլերայէն. պատմեմ համառօտիւ թէ ի՞նչ կարդացինք Թուռ լրագրոյ յունիս 14ի թուոյն մէջ, որ առ այժմ, սպասելով լաւագոյնից, հաւաքուած տեղեկութեանց ընդարձակագոյնն է։

Երբ Բոլերան անցեալ տարի Ֆրանսայի դիտուններու քթին խնդալով, Անգլիացոց դատողութիւնները առ ոչինչ համարելով, գերմանացի Պ. Բօխի հոգիս իւր այցետուսը ներկայացնելով, ջարդեց տարաւ հաղարաւոր մարդիկ եւ անցաւ Իտալիա, կ'երեւի թէ սպանիական կապոյտ երկինքը իտալականին հետ բաղդատելու համար ուզեց փոքրիկ ճամբորդութիւն մը ընել այս տարի։ Սակայն Եւրոպայի գիտութեանց կեդրոններու ձեռքէն պրծելէ վերջ, ահա՛ Սպանիոյ մէջ կերթայ անծանօթ Տոքթ. Ֆէռռանի մը ձեռք կը ձերբակալուի դերի կիսնայ եւ Հաղար եւ Մէկ Դիշերներու Ճինին նման հլու եւ հնազանդ ծառայ մը կը դառնայ մարդկային ցեղին։

Արդարեւ տեսէք ի՞նչ կ'ընէ Տոքթ. Ֆէռռան։

Ենթադրենք թէ, դուք, ազնիւ ընթերցող, կը փափագիք բօլերա չըլլալ երբ ձեր չորս կողմ բօլերայի հարուածներ կան (եւ չեմ կարծեր թէ ենթադրութիւնս սխալ է)։

Կերթաք Տոքթ. Ֆէռռանի։

Նա բանալ կուտայ ձեր երկու թեւերը եւ բազուկներու ետեւի մասին միջին կողմէն մանր դրեխով մը (Աքրէնկ Բռամպաղ) մէկ կռամի չափ հեղուկ մը ներս կը մղուէ։

Եղա՛ւ։ Բոլերան այլ եւս ձեր քով չդար։

Իրաւ է որ քիչ մը վերջը փոքրիկ վէրքերու տեղէն սկսելով ցաւ կ'զգաք, իրաւ է որ այդ ցաւը այնքան կը չատնոյ որ վերին անդամները չարժել անկարելի կ'ըլլայ, իրաւ է որ վեց կամ ութը ժամ վերջ տենդ կ'սկսի, իրաւ է որ դող կուենենաք եւ ակռաներնիդ կը բաղխին իրարու, բայց մի վախնաք, այս ամենը կ'անցնի եւ չիք բօլերա։

Թռնի թղթակիցն, որ ինքն եւս դիտուն անձ մ'է, անձամբ ուղեր է ստուգել այս նոր տեսած պատուաստը եւ ինք ներկայացեր է Պ. Ֆէռռանի դրեխին։ Ահա ինչպէս կը պատմէ իւր զգացածը.

«Ժամը չորսին պատուաստեցայ եւ ժամը 9 ին այնչափ ցաւ կ'զգայի որ թեւերս չարժել անկարելի էր. ընդհանուր նեղութիւն եւ գլխացաւութիւն կ'զգայի։ Ժամը 11 ին դող եւ ջղային ցնցումներ։ Մէկ վայրկենի մէջ երակս 98 կը զարնէր եւ թեւիս ներքեւ դրուած ջերմաչափ մը 38°, 3 նշանակեց։ Դող սկսելէն տասը վայրկեան վերջ սկսայ տաքութիւն զգալ. ժամը 12 ին ջերմաչափս 39 էր եւ երակս 120 կը զարնէր։ Ապա փոքր առ փոքր տենդը պակսեցաւ, առատ քրտինք եկաւ վրաս։ Ժամը 3 ին բարեխառնութիւնը դասաւ առլի վիճակը, ժամը 5ին 6 ստամոքսի անհանգստութիւն մը տեսնց եւ գալու և թեթեւ փոքրութիւն մը։ Յաջորդ օրը քիչ մը յոգնութիւն կ'զգայի ու բակլաց ցաւ որ տակաւ առ տակաւ պակսեցաւ։»

Բայց ամէն անգամ այսպէս չըլլար. երբեմն փխսումն եւ փորկռութիւն յառաջ կուգայ եւ երբեմն ալ մի միայն բաղկաց ցաւով կ'անցնի։

Հակառակ այս ամէն նեղութեանց, այնքան սոսկալի է բօլերայի պատճառած մահուան տեսարանը որ գիւղացիներ եւ ռամիկ ժողովուրդը հազարներով կը դիմեն պատուաստելու եւ սիրայօժար կուգան կրել այս առժամեայ հիւանդութիւնը։ Տոքթ. Ֆէռռան առանձին չհանիր ամենուն և յանձնորդները զոհացնելու համար օգնականներ ունի, որոց միայն վրայ ոգեղ բաներ պիտի պատմեմ քիչ մ. վերջը։

Այն հեղուկը զոր պատուաստի համար կը դործածէ նա, պարզապէս բօլերայէ բըռնուած հիւանդին մարմնէն առնուած է և կը պարունակէ բօլերայի միքրոպները (ստորակէտաձեւ)։ Մեծերու, փոքրերու, ծերոց եւ աղայոց հաւասարապէս կրնայ դործածել զայն, այնքան ոկար եւ անզօր են այդ միքրոպներ։ Մինչեւ անգամ ութամսեայ կամ ինամսեայ յղի կիներ անվնաս պատուաստած է ինչպէս նաեւ կանթնոտ կիներ, որոց կաթն ուտող մանկիկները փորհարութիւն կունենան ու կը փսխեն, այսինքն բօլերայի ամէն նշանները կունենան։

Սակայն պէտք չէ կարծել թէ պատուաստելը բօլերայէ չբռնուիր։ Իրաւ է որ միայն Վալանս քաղաքն առնելով բօլերայէ հիւանդացողներու թուոյն մէջ, հազիւ մէկ տասներորդն պատուաստեալք են և առնցմէ նոյն համեմատութեամբ նուազ են մեռնողք։ Իսկ կրկին պատուաստեալներէ ոչ ոք մեռած է։

Այս գործողութիւններէ սպանիական կառավարութիւնն ևս յուզեալ, քսնիչ յանձնախումբ մը կարգեց որպէսզի պաշտօնական կերպիւ երթայ տուգէ Տր. Ֆէռռանի պատուաստման արդիւնքներն։ Այս յանձնախմբին աչաց առջեւ նա պատուաստեց Վալանս քաղաքին Ամէնէոմի անդամներն որք են բժիշկներ, փաստաբանք, պատկերահանք, ճարտարագէտք, սպայք, այսինքն բարեկիրթ և ընտրեալ բաղմութիւն մը։ Զորս ժամը մի անգամ պատուաստեալք պարտին յանձնաժողովոյ առջեւ ներկայանալ որպէսզի արձանագրուին տեսնուած եւ ըսուածներն։ Անոնք որ չատ հիւանդ կ'ըլլան, իրենց տան մէջ պիտի քննուին։ Հարկաւ քիչ ատենէն կ'ստանանք այս յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը։

Ինչպէ՞ս Պ. Ֆէռռան գտաւ այս միջոցը։

Պ. Ֆէռռան ինքն եւս կը խոստովանի թէ Բասթէօրի հետեւելով յաջողեցաւ։ Նախ յիշենք թէ բօլերան ի՞նչպէս մուտ գտաւ Սպանիոյ մէջ։ Վերջին Օգոստոս և Սեպտեմբեր ամսոց մէջ Ծովային մաքսանենդք Ալժէրէն և Օրանէն յայիքանդ տարին զԲօլերան։ Երեք չորս քաղաքներ տարածուեցաւ և անտի ի Վալանս։

Զմեռը վրայ հասած էր և ըստ Բօխի, կատարելապէս բացատրելի է ձմրան եղանակին հիւանդութեան թագուն մնալը, քանի որ բարեխառնութեան 15 աստիճանէն վար բօլերայի միքրոպն կը թմրի բայց չմեռնիր։ Ուրեմն Վալանսի գաւառն սերմանուած էր և միայն մէկ բան մը կը պակսէր գործելու համար՝ այն է ջերմութիւնը։ Ապրիլ ամսոյն հետ օդը տաքցաւ և արձնցան ստորակէտ միքրոպներն։ Զուրց միջոցաւ ճամբորդեցին և ամէն կողմ տարածուեցան։ Զուրերը փոխադրական հիւանդութիւնքն տարածելու լաւագոյն միջնորդներն են, ինչպէս տուգած է Բօխ ի Կալկաթա և այլուր։

Տր. Ֆէռռան ջերմ կուսակից և դաւաճարակից Բասթէօրի՝ սկսաւ փորձեր ընել այս տեսութեամբ և յաջողեցաւ։ Ահա ասոր համար է որ այս դիւտին փառքն եւս Բասթէօրի պէտք է վերագրել։ Բօխ գտաւ թէ բօլերան և ֆիէ-պերիէ-ին ոչ այլ ինչ են բայց եթէ մասնաւոր տեսակ մը միքրոպներ, որովհետեւ Բասթէօր երեւան հանեց այս էակներու գոյութիւնը, հաստատելով թէ երբէք ասոնք ինքնին ծնունդ չեն առներ, այսինքն օտար ցեղէ մը նոցա սերմերը պէտք է բերուին օդէն, ջուրին կամ այլ միջոցաւ։

Պ. Ֆէռռան այդպէս յարեալ է Պ. Բասթէօրի հանճարին որ իւր դիւտը բոլորովին երկրորդական կը համարի և իւր յաջողութեան մէջ հիացմամբ յարգանակալ և մոլեռանչ, հետեւեալ առտառոց խօսքը ըսած է.

«Մարդկութեան առաքեալ երկու մեծ անձինքն են մին Յիսուս, որ տուաւ Հոգեւոր Փրկութիւն, միւսն Բասթէօր, որ մարմնաւոր Փրկութեան օրէնքները դտաւ։»

Բօլերայի դէմ պատուաստ գտնող մը միայն կրնայ այս տեսակ գաղափար ունենալ և մեծ զոհողութիւն մը ընելու պատրաստ էի տեսնելու համար թէ ի՞նչ չարժումներ Բասթէօր երբ Թռ լրագրոյ մէջ այդ տողերը կարդայ։ Անցեալները Վիքթոր Հիւկօն Պէթօֆէնի բաղդատող մը յանդուգն յանցաւոր կը դատապարտուէր. այս հաշուով Բասթէօրն Յիսուսի բաղդատողն իրօք Բօլերայի արժանի է... Բայց ի՞նչ օգուտ. բօլերային յաղթողն է։

Գանք աղուոր մարդուն։

Ասիկայ Պ. Ֆէռռանի ընկերն և աշխատակիցն է, Պ. Բաալի, որ իւր անձին վրայ կրկին և կրկին պատուաստ փորձելէ վերջ այնչափ առաջ գնաց որ պարզապէս քըլլայէ բռնուած հիւանդին փորհարութեամբ արտաքսած նիւթէն առնելով (ուր միքրոպներն զօրեղ վիճակի մէջ էին) մսի ջուրի մէջ աճեցուց և պատուական օշարակի պէս խըմեց։

Ի բաց առեալ ճաշակի խնդիրը, իբր արդիւնք մի միայն քիչ մը փորհարութիւն ունեցաւ։ Եւ կ'երեւի թէ այնքան սխորժակին յարմար դտաւ որ Թռնի թղթակցին յայտարարեց իւր տեսակցութեան մէջ թէ այսուհետեւ մաքրոդակաին տեղ այդ հեղուկը կը դործածէ։

Ուրեմն նոր դեղ մը եւս գտնուած է։ Զէ թէ միայն քոլերային միքրոպն լաւ մըշակուելէ վերջ կ'ընդունայ եւ շնորհիւ պատուաստին կը ծառայէ մահատու միքրոպին ազդեցութիւնը տկարացնելու, այլ նաեւ այդ միքրոպին գլուխը խոնարհեցնելէ վերջ յաջողած ենք պարկեշտ դեր մը տալ իրեն սովորական դեղերու համեստագոյն շարքին մէջ։ Ո՞ գիտէ թէ օր մը ստորակէտ միքրոպն Հիւնեատիի հանքաջուրին եւ կամ Նամնօրնակ հեղուկներու տեղը անցնի, պարզ պնդութեան մը յաղթելու գործածելի։

Ցուսանք թէ պաշտօնական գիտական ակումբներու կողմանէ վաւերացուին այս ամէն տեղեկութիւններ եւ Թռնի թղթակիցն, որոյ հետեւելով կս եւս, ի ձայն փողի եւ թմբուկի ծանուցանելէ վերջ թէ ՝ի՛+ +ուբբ՞, չսիպտուինք քանի մը օր վերջ ըսելու — Սխալ էր այն լուր։

Ց. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

Ց. Գ.— Երեկ ստացուած թերթերէն կը տեղեկանանք թէ սպանիական կառավարութիւնը, թերեւս քաղաքական պատճառներով, արդելքներ կը յարուցանէ Տր. Ֆէռռանի պատուաստներուն դէմ։ Բնենիչ Յանձնախումբը ետ կանչուեր է և Պ. Ռոմէռօ Ռօպիէտօ նախարարը փորձով բժշկց դէմ անձնական հակակրութեամբ ամեն ջանք կ'ընէ արդիլել այս նոր փորձերը։

Եւրոպական մամուլը կը պարսաւէ նորա այս վարմունքը, որ բոլորովին անտեղի է։

Ցուսալի է որ միքրոպները երաստագիտական այցելութիւն մ'ընեն սպանիական նախարարին։ Ց. Ն.

ՄԻԱՑՄԱՆ ԳԻՇԵՐ

ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Ա. ԶԴ

ԱՌ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄ

Կը ծանուցուի ձեռնարկու Տեարց թէ Բումէլիի Երկաթուղեայ գծերուն վերաբերեալ աշխատութեանց զանազան բաժիններու նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ հետեւեալ պայմանաժամերով.

ՊԵԼՈՒԱ – ՎԱՌԳԱՐԼԻ գծին համար, յառաջիկայ յուլիս 1էն 10 (Ն. Տ.)։

ԻՒՍԹԻԻՊ – ՎՐԱՆԵԱ գծին համար, յառաջիկայ յուլիս 5էն 15 (Ն. Տ.)։

Ցառաջիկայ յունիս 27 շաբաթ օրէն ըսկըսեալ, փափաքողք կրնան տեղեկութիւն ստանալ յատակագծոց, յանձնաւորութեանց տեսարակներու, պայմանագրոց և այլ թղթերու մասին, ամեն օր, առաւօտեան ժամ 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամ 4, ի Գրասենեակն Ընկերութեան, Բերա, Թէպէր փողոց, Թիւ 1։

Առաջարկներուն մէջ պէտք է պարզել հարիւրին այսչափը ընկերութեան հաստատած սակագնոց սերիներուն վրայ, որք պիտի հաղորդուին վերոյշնչեալ թուականներուն։ Այդ առաջարկները պարտին յանձնուիլ, մէն մի գծի բաժնոց համար, յուլիս 10ին կամ 15ին։ Ընկերութիւնը բացարձակ իրաւունք ունի իրեն ներկայացեալ առաջարկներուն մէջ ընտրութիւն ընելու։

Բաժիններուն նուազուրդն ստացող անձինք պարտին դրամով կամ Ընկերութեան կողմէ ընդունուած արժէթղթերով երաշխաւորութիւն մը դնել Ընկերութեան նշանակած Մասուկներուն մէջ։ Երաշխաւորութիւնը պիտի լինի 5 % մէն մի բաժնի ցուցակին հաշուոյն վրայ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ
ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

1—2

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱԳԻ

Օսմանեան Թատերական Խումբն ներկայացուց երէկ գիշեր ԱՇԱՐ ՀԱՄԶԱ կատակերգութիւնն, յետ որոյ Օրիորդք Վ. Դարագաշեան և Շամտանճեան ընտիր կերպիւ երգեցին ՄԱՏԱՄ ԱՆԵՕ օբէրայէն գեղեցիկ կտոր մը։

Այս գիշեր պիտի ներկայացուի՝
ՄԱՐՏՈՒԼ
Թատերգութիւն 3 արարուածով, և
ՁՕՐ ՆԻՔԵԱՀ
Միծաղաշարժ կատակերգութիւն մը։

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԻՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Միւճէքատէէն ինչասը մուգարրէք օլան Գապալէ խասթախանէսինին խարիթա վէ տէֆթէրի միւճիպինճէ միւնագասաբ իճրա օլունմագ վէ գարարը գաթիսի հաղիրանն 13ունճի բէնչ չէնպիհ կիւնի վէրիմէք իւզրէ թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ ագչէլերի վէ եախսատ միւթէպէր քէֆիլէրիյլէ եէվմը մէզբիւրտէ մէճլիսի էմանէթէթ միւրաճաաթ ԷՄՄԷԼԵՐԻ իլան օլունուր։

10 հազիրան 301

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի Կայսերական Իրատէով թողեալ հաստատ

Դ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ–ՄԱՅԻՍ 1885

ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. Դրուշ		Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք Դրուշ		Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Դրուշ		Օսմ. ոսկի		Նախորդ ամիսներէն Օսմ. ոսկի		Գումար մինչև 1885 Մարտ 31 Օսմ. ոսկի	
Վեց անուղղակի տուրք: Դխախոտ (յեսմեալ տրոց դանձումն)												
Աղ												
Դիւշմ	5,952,632	81	348,220	91	5,604,411	90	54,816	06	108,930	72	163,746	78
Ոգեղից ըմպելիք												
Զինարան												
Մետաքս												
Դխախոտ: Հասոյթք Ռեժիէն									187,500		187,500	
Զանազան հաստատութիւնք: Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչև ցորոշումն յետեալ հարկին												
Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ դրամալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	1,224,34	33			1,244,346	33	12,288	43	15,485	92	27,774	35
Արեւելեան Բումէլիի տարեկան հարկէն	1,541,666				1,541,666		15,416	66	30,833	40	46,250	06
Թեմպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի												
Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք												
Գումար	8,738,645	14	348,220	91	8,390,424	23	82,521	15	342,750	04	425,271	19
Պատրաստ դրամներէ առնուած չահ												
Լումայաշահ (ագիո) դրամոց փոխանակութեան վրայ							51	19	73	02	21	83
Ընդհ. գումար	8,738,645	14	348,220	91	8,390,424	23	82,4 9	96	342,823	06	425,293	02

	Դրուշ		Օսմ. ոսկի		Օսմ. ոսկի	
Վճարեալ գումարք Կայսերական Իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ						
Բնակչութիւն պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա քաշուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք			88,780	87		
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց արչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք			5243	82		
Օսմ. Կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ			315,969	58		
» » » » փոխանակելի դրամ	1,562,605	17	15,258	76		
Կեդրոնական վարչութեան մնացուկին մէջ ոսկեդրամ						
» » » » փոխանակելի դրամ	3966	44	39	99	425,293	02

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ
Նախագահ (Սդ.) ՎԻՆՍԸՆԴ ՓԱՇԱՆՍ
Խորհրդական Պատուիրակ (Սդ.) ՅՈՒԻՏԷՆԷՔ

Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տուեալաց
(Էնֆ.)

Կ. Պոլիս, 5/17 Ցունիս 1885

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ինչաթը սակէրիյէ լաղըմէսի իչուն իւղ թագըմ սէրէն վէ օմուղ թագըմ թրինգէթին չէրայէթինէ թէվֆիգէն միւնագասաը տէրէսսիֆ իճրա օլուպ իշպու հաղիրանը բուսինին օն պիրինճի սալը կիւնի գարարը գաթիսի իճրա վէ իրթէսի չարչէնպիհ կիւնի եիւզե պէշ թէնգիլաթ գապուլ օլունաճաղընտան իթայա թալիպ օլանլարը էյամը մէգբիւրէտէ ինչաթ տայրէսինէ միւրաճաաթ իթմէյէրի իլան օլունուր։

8 հաղիրան 1301

2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Հաթախանէլէրէ, պաղը ալայ վէ թապուրլարտան կէլուպ նիզամիյէ էլպիսէ անպարընտա միթէրագիմ խանէն իսթիմալէ կայրը սալհ միթէնէվի խասթախանէ վէ սայիրէ քէօհնէ էլպիսէ վէ էչեասը ֆիրուխթ օլունմագ իւզրէ հէր փաղար վէ չարէնպիհ կիւնլերի անպարը մէգբիւրտէ միւղայէտէլերինին իճրա գելընճաղը մուգատտէմէտ իլան գելընմըշ իսի, անպարը մէգբիւրտէ միւղայէտէլերի իճրա օլունպարագ մուախխարէն միւղայէտէ տէֆթիրէրինին թօխ եէքիւնինէ եիւզտէ եիրմի զուրուշտան զամը վագը օլտուղընտան ատհա զիյատէ զամմը իւէ էշիրայա թալիպ օլանլարը թարիխը իլանտէն իթիպարէն օն կիւնէ գատար մագամը Մէբասկէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 Հաղիրան 1301

2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Թուզլու Գուրու Գըրըմ կէօնի իքի պին ատէտ.

Թուզլու գուրու Անատօլու կէօնի եէտի պին ատէտ.

Թուզլու գուրու Թիֆլիզ կէօնի իքի պին ատէտ.

Տէօրտինճի օրտուի հիւմայուն էրզինճան տապախանէսինէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ օրտուի մէգբիւր մերքէզինճէ մէվգիի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրագգամ 3 գալէմ կէօնի իթայա թալիպ օլանլարը թարիխի իլանտէն իթիպարէն օն կիւնէ գատար կէրէք օրտուի մէգբիւր մերքէզինէ վէ կէրէք մագամը սէրասկէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

5 հաղիրան 1301

3—3

ԻԼԱՆ

ԹԱԶԻՆԷԻ ԹԱՍՈՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Սէրայը Հիւմայուն իչիւն ալընճաղ լահմ վէ միսթէֆէրլամբն վէ Ինկիլիզ բիրինճինին սօն գարարը գաթիսի հաղիրանը բուսինին օն իչինճի չարչէնպիհ կիւնի վերիլէճէ իլանէն թալիպ օլանլարը եէմամ թիմուրլէրինին բէմամլերինի կէօմմէք վէ պունարայա սարիէնին չէրանինի անլամագ իւզրէ պէհէր սալը վէ բէնչէչենպիհ կիւնլերի սայրէի ինչաթի կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 հաղիրան 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ֆէսխանէի ամիրէյէ իլավէթէն ինչա օլունմագտա օլան ֆապրիգա լիչուն մուգթագի օլան տէրունի պօշ թիմուր սիւթունլէր վէ օլբգլը թիմուր վէ բաժէլ թիմուրի վէ կավանիդմալը օլագը սաչ վէ թիմուր չբպուգ վէ մանխթէլիֆի իւ ճինս ճիվանա վէ ճենատ տէօրթ բէօշլի եուվարլագ վէ լոմա թիմուրլէրի վէ էպասի մուգարբերէսի վէճճ իլէ տօպիա ճամ վէ լիղորնա թիմուրլարը տէրտէսթի միւնագասա օլաբղընտան իթաեէ թալիպ օլանլարը էճնաս թիմուրլէրինին բէամլերինի կէօմմէք վէ պունարարա սարիէնին չէրանինի անլամագ իւզրէ պէհէր սալը վէ բէնչէչենպիհ կիւնլերի սայրէի ինչաթի կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 հաղիրան 1301

1—3

ՍԵՂԱՆԻ ԲՄՊԵԼԻ

ՅԱՐԳԵԼԻ ՀԱՅՐ ՔԷՐՄԱՆԻ

Նման «Շարթէօղ»ի գինւոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար ըմպելի մ'է և մեծապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Դիւաւորապէս կը գտնուի Պ. Պէրթէն եղբարց քով, Ղալաթիա, Սիթէ Ֆրանսէզ։

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՋԻՄՆԷԼ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՅ

ՖԻԼԻՊՊԷԻ ԳԱԼԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

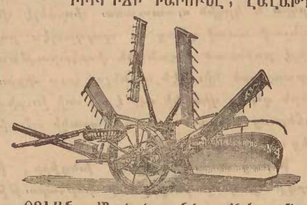

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կրէ 300 օքա։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ· ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը ևարչասարելու է։ Գնողն երբ գոհ չիլնի, կրնայ ետ առնուլ իւր ստանն։

302

ԱԶԴ

ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՅԱՒԻ ԿԸ ԲՈՒԺԻՆ

Ցատուկ դեղէ մը, պատրաստեալ

Ի Ս. ՔԱՍԹՈՐԻՏԷՍԻ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Իւրաքանչիւր սրուակի գինն է

5 ղրուշ

Կը գտնուի Մ. Քասթորիտէսի քով, Ղալաթիա, Քարաքէօյի կամուրջին մօտ, Թիւ 5

ՆԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ըստ բանի յանախորդաց կիրեւի թէ խանութիս մանք անվայել սովորութիւն ըրած են իրենց վաճառատունը Մինասեան Ամերիկեանվաճառատան հիւսը կոչել յանախորդ չահելու նպատակաւ, երբ չգիտցողներու կարծեն իրենց հարցուի Ամերիկայի վաճառատան ուր լինելը։ Վասն որոյ առ ի զգուշութիւն Ս. Մ. Մինասեան և ընկերք պատիւ կը հրաւիրին ծանուցանել զայդ հասարակութեան թէ Ամերիկեան վաճառատունը, որ հաստատուած է 1852 ին, բարձր չենք մի է եւ կը գտնուի ի Ղալաթիա Բէրչէմալ Փաղարի մօտ Եէնի ճամի կոչուած մզկիթի դռներէն միոյն կից, եւ թէ յայտնի ի Ղալաթիա ի Բերա և կամ Պոլսոյ կողմը ճիշդ չունի։

ՄԱՍՂԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս. Մ. Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Բէրչէմալ բազարի մօտ Եէնի ճամին դրան կից։

Վերոյիշեալ ներկի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը փայլիկնամն ու խիստ գոհացուցիչ եւ գոյնը մընայուն ու բաղդատելի բնական է։ Գնողները կը վայելեն թէ ուրիշ ներկերու անհաճութենէն ու ունեցեալ իսկ գաղտնի հատէն ճանաչցած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու նեղութենէն ազատած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր պատուականութեանը կը հաւասարի։ Ներկի կարողութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել։ Կը ներկէ սեւ կամ չագանագոյն, մորթը չաղտոտեր ու ճկասակը նիւթ չը պարունակիր։

25,000 ՖՐԱՆԲ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Դատի մը միջոցին, զոր Մարսիլիոյ մէջ բացինք երկու անձանց դէմ որք, մասնոյ մէջ գայլ, պրպարիչ ու չարախօսական զրոյցներ տարածած էին մեր գարեջրին պատասխանութեան վրայ, 25,000 ֆրանքի գումար մը խստացանք այն անձին որ հաստատէ թէ մեր գարեջրին պատասխանութեան մէջ ստրկի և հնոյլ գաւ ուրիշ բան կը մտնէ։

Այդ բան չհաստատուեցաւ, և գրպարտիչը բանտարկութեան և տուգանաց դատապարտուեցան Մարսիլիոյ դատարանաց կողմէ։

Թուղթի մէջ այժմ զրպարտիչ զրոյցներ տարածուած վերնոյն, հրապարակ կաւ կը կրկնենք թէ 25,000 ֆրանք պիտի վճարենք այն ոեւեն անձի որ կարենայ հաստատուել թէ օտար նիւթեր կը մտնեն մեր գարեջրին պատասխանութեան մէջ։

Վաճառատուն ԿՐԻԿՊԻՐ և ԸՆԿ.
Սթրազպուրկ (Ալզաս)

Այդ ընդ ֆրանսերէն, աստղ և կապարէնէ ՍԹՐԱՍՊՈՒՐԿԻ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆՆ, Բերայի դէմ գտնուող, Ռոսէյ գրչատարան ղրկեց։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ՓԱՐԻԶԻ

«ԲՈՒԿԻ կապային, երկաթախառն, կապդուրիչ հանքաջուրերն են միակ ամենապրդուրսման ոնդկէմ պատճառ և ազատ հիւանդասէրներց։ Կը ներգործեն կանոնաւորելով այն մեծ պաշտօնները որք Մարսղութեան գլխաւոր գործողութիւնը կը կազմեն։

Բրոֆ. ԹՐՈՒՍՕ»

ԲՈՒԿԻ կալաքարային, երկաթախառն, կապդուրիչ և անտրժաբեր Ջուրերն իրենց մնանաւոր բաղադրութեան կը պարտին իրենց յաջողութիւնն եւ առանձնաշնորհեալ ջրոց մէջ գտնակարգութիւնը։ Այս Ջուրերն, յոյժ հարատեւ, կը պարունակեն իրր 5 գրամ աղ մէն մի լիտրէ համար։ Այդ աղերուն մէջ ամենէն առատներն են թարգոնաթ ոս ղ և թարգոնաթ պօ մանէզէի, որով ամփոփուին կը տարբերին Ֆրանսայի միւս կալաքարային աղբիւրներէն՝ որք մասնաւորապէս ստոյգ և բոլորակի պէտրոյտոնէշ աղէր կը պարունակեն։

Այդ հանքաջուրեր կը ներգործեն մանաւանդ ստամոքսէն ապէքը առնող փորին վրայ՝ զոր թեթեւ մը զգրգռեն, ջէզբարանելով միանգամայն թթուն որ կրնայ վատել հիւթն, եւ միւսկան ու ծննդական գործարանաց վրայ, որոց տկարացեալ ոյժերը կը վերանորոգեն։

Անոնց գործածութեամբ, մարդկան թորթոքութիւնը կը զերծանի այն ամեն կասպերէ որք ի՛արգելուին զինքն թէ ստամոքսին և թէ՛ աղեաց մէջ։

Այս առաջին արդիւնքը բնականաբար յառաջ կը բերէ թորթոքանաց կարգաւորումն, որովհետեւ կենաց ոյժերն հանմատական են մարսողական գործարանաց մէջ կատարուող վերանորոգիչ աշխատութեան։ Աղէկ կը հետեւի թէ ընդհատական ջերմերէ յառաջ եկած թորթոքութիւն և արբան հոսանքներ հիմնովին կը բուժին ԲՈՒԿԻ հանքաջուրերով, մանաւանդ որ անոնց բուժիչ գործողութիւնն նոր տարբ մը կառնու թորթոքի զգէն, զոր ասոր կը պարունակեն։

ԲՈՒԿԻ հանքաջուրերը կը ծախուին, ՀԻՕՎԱՆԻ ԱԼԻԹԲՐԱՆՏԻ ԸՆԿ. գործակատութիւնը, Դեպոտ Տէլը-Սօսա, Բերա, Մեծ փողոց։

510 ՊՈԼԻՍ

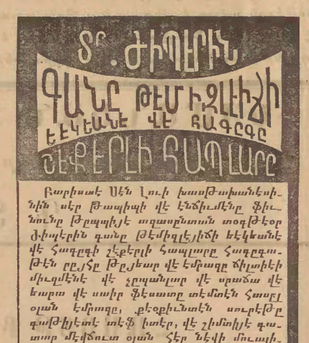

Բարիաբէ Սէն Լուի խասթախանէսի. նին սեր թապիպի մէ Եէնիմէնը ֆիւնունը էրզուրլէ տարարտան տօղթէօր ժիսպէրին գանը թէմիզլէյիճի եէկեանէ վէ հաղբգի շէքերլի հապլարը հագրգամ. թէն ըրչէը թըլթիար վէ էմրանը ճիլտիեի մուգանէ վէ չրղանլար վէ սրանա վէ եարա վէ սարը ֆէեատը տէմանէն հարբլ օլան էմրանը, քէբրիտանէն սուրէթը գամիրէսէ տէֆ իտեր, վէ չմտնիկէ գատար մէճմուա օլան հէր նէվի մուսանմանրն ֆէտիրլիճէնին էսերինի նապէտիա իտեր։

Մուսիպիէյէ տօղթօրան գանը թէթէտիպէ յիճի շուրուպարընտա տօղթէօր ժիսպէրին գանը, շէքերլի հապլարտա տտիի մէվճուտ օլուպ, ուշիպ օլտուղու. ճիշեթիէ իսթիմանը գօլայ վէ խօշ տուր։ Հէր պիտի օլան էրգէք վէ գաստրն մէգգիւր շէքերլի հապլարը իսթիմանի գանը։

Հէր հապ շիշէսիյէ պէրապէր սուրէթի իսթիմանրնին թարտմանը տտիի պուլունմատտա տրը. պիշիմիւէ էճգանանէէրտան պուլունուր, գալպրնան տտգրմանը։ Տէրտաստէմտ տէրօպիթօսու. հապրը. Ղալաթա կէօմրիւքլիւնէն գարշընտան Մ. Զերմէթինին մարգարտանտ տրը։

ՆՈՐ ՏՍՏԱՑԷԼ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ցիչեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութիւնն։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱԲՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ

505

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՌԸԼԻԷՆՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։—Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիթմէյ, Եօրկիատիս խան Պահչէ-գաբու, Պոլիս· կամ Ղալաթիա, Ակէքսիատի խան թիւ 15։

507

ՅՈԴԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՖԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Բօնէն դէպ Կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յատաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէնիրէլի որ յունիս 17ին Մարսիլիայէն և յունիս 24ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք շոգենաւն է Անգլիայի որ կը մեկնի յունիս 28ին, հինգշաբթի ե. բեկոյեան ժամ 3ին։

Ուղղէն և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՊԷՆ ԲԸՊՈՒԼ
516 Մոմհանէ փողոց, թիւ 141

ԵՐԹԵԼԻԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԸՆԴ ԴԷՊ ԱՆԷԼԷՆ, Կ. ՊՈԼՍ Լ Օրէսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐԸՆ ՈՐԴԻՒՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ապպանս	2,000	Լէքանդրա	4,500
Անձէր	3,000	Մարէնկո	4,300
Արկո	1,300	Մարսաին	2,500
Պասսանս	3,500	Միլս	2,000
Պորտինիս	2,200	Նէրս	2,000
Պրալս	2,000	Օթէլլս	5,000
Գէյրս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գալիբոս	2,500	Օդրանդս	4,500
Գամէս	2,100	Օդդս	2,000
Գաղս	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոմն	2,700	Բալէրմ	3,200
Ֆիոս	2,500	Բասդէր	1,700
Ֆօմինս	1,800	Ֆիդս	2,800
Էրսաքս	2,600	Բիսպիթ	4,400
Ֆրաղս	2,600	Բինսլոս	3,200
Ֆալքոն	800	Բէլլս	3,000
Ֆիոս	1,700	Բանանս	5,500
Ֆլամինկո	1,600	Բանէս	3,500
Կարիէս	5,500	Պալէրնս	4,000
Դիդանս	2,200	Պարթս	2,000
Լուզս	1,800	Պիլվիս	2,000
Լրօսանս	2,200	Սորէնդս	4,300
Հանկս		Թասսս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռ. Ուիլսն	3,000
Հիսալկս	3,000	Թիկեր	1,300
Հիւմպերդ	1,200	Թօլեսս	2,800
Հիսս	2,300	Վասանգս	3,600
Քելսս	2,000	Եէսսս	1600
Քօլլս	2,200	Զէպրա	3,000
Լէս	2,000	Զէրս	1,40

Պոլսոյս շոգենաւը, նաւապետ Պիթէնիհ, ընդհանուր վաճառքով Հոլլէն աստ հասած, պարպած և յՕսէտա ուղեւորած է։

Տրաբզոն շոգենաւը, նաւապետ Տուբլաս, ընդհանուր վաճառքով Հոլլէն մեկնած է ամսոյս 13ին, Մալթա հանդիպելով Պոլիս գալու և Օսէտա երթալու համար։ Յուլիս 11ին աստ կ'սպասի։

Ուղղորդներս համար ամէն դիւրութիւն կ'ընդունիմ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐԵՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

514

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հէլլէբոլլ, Մէնէմէնէ և Օրէսայի դէպ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրաս
Աբրասա	2,500	Ռոմբլս
Աղբատիա	2,500	Քրուչչանք
Լազանիա	2,500	Ռուիլս
Պասէտանիա	2,500	Մարշ
Բուսէլիա	2,800	Ֆօթրոշիլ

Բլանդին շոգենաւն ամսոյս 20ին կը մեկնի մայրաքաղաքէս։

Մասկոնիա շոգենաւն ամսոյս 27ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Աւելի գիտութիւն և հանդստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ Դ. ԱՆԴԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալ

ՖԱՐԼՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լէլէբոլլէ և Մէրսէրլէյէ դէպ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Աշէրիան	2500	Յաստեան	3700
Աղզասան	2500	Յրլանդեան	3700
Անտալուզեան	2500	Յրլանդեան	3700
Ամէրեան	2500	Իսպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իսպէրիան	5500
Պավարիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սպրեենեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Օբորթոյ	700
Իշիրլան	3700	Բէրսիան	3800
Ֆրանսիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆրանսիան	3700	Վիրջինեան	6800

Աշէրէան շոգենաւը, նաւապետ Լաուրանսոն, այսօր Լիվրբուլէն աստ հասաւ։

Ուղղորդներս համար ամէն դիւրութիւն կ'ընդունիմ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐԴ ԼՈՖՏՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա։

Նաւատեղք, Պարոնաք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալներնիս։

Կ. Պոլիս, Լուուրա Լաֆոնդէն. Զմիւրնիա, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ. Մարդա, Ա. Քամիլերի. Շերա, Ա. Մ. Մավրօկորդատոյ. Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ և ընկ.

512

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լէլէբոլլէ և Մէրսէրլէյէ դէպ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանորուս	4200	Օսայրիս	3000
Յէրու	4000	Նէրթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բէրա	3000
Սեսսարիս	3250	Ադրանդիք	1700
Թիպս	3250	Լօրիս	800
Մակտալա	3250	Օրինտա	800
Մարիսթիս	3250	Սէսիլ	700

Օսայրիս շոգենաւը, նաւապետ Բօլ, ամսոյս 27ին Բոթիէն աստ պիտի վերադառնայ և անմիջապէս պիտի ուղեւորի Լիվրբուլ։

Մասկոնա շոգենաւը, նաւապետ Թոմսա, ամսոյս 29ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյսանլրը փողոց, Պոլիս

Տեսրէնութիւն, Լիվրբուլ

ՀԷՅՄԻՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
513 31, Հէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ ամիսը տասն մ'անգամ կը բանին Լէլէբոլլէ և Մէրսէրլէյէ դէպ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օսանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադրաս	3,000	Մորոքքո	2,500
Աէրբո	3,000	Նանթ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բալտիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալտիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէնտարիա	5,000	Սիդնա	4,600
Քասարիա	4,700	Սարաֆսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէսար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քիպար շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ աստ հասաւ և ի մօտայ Լիվրբուլ կ'ուղեորի Զմիւռնիոյ ճանբով։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա
511

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՐԻՒԵԼՔ ԼՈՒԳՈՒՈՑ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1885 Յունիս 3 Երկուշաբթի օրէն սկսեալ մինչև Յուլիս 5

(Բաց ի Կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղերէն կամաքլ էջնող շրջենաւոց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.

11 — Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզիւք· Թարապ· Եէնիք· (Եէնիք· շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 32
11 35 Եէնիք· Պթէն· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար· Պէպ· (Ասրամ· շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 25
12 — Բ. և Ա. Գամլ. Եէնիմ Մէզարպ. Պէզ, Թաբ· Եէնիք· (Եէնիք· շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 9
12 50 Եէնիք· Պթէն· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար Պէպ· (Ա. Ասրամ· շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
1 30 Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզ· Թաբ· Եէնիք· Պթէն· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար Պէպ· (Ասրամ· շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 20
3 — Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզ· Թաբ· Եէնիք· Պթէն· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար Պէպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· 33
4 15 Ա. Գամլաք Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզիւք· Թարապ· Եէնիք· Պթէն· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար Պէպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· 19
5 30 Մէզարպ· Պէզ· Թաբ· Եէնիք· Մերկ· Բ. Հիսար Պէպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշ· 25
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզ·իւք· Թարապ· Պէյգազ Բաչապ· Եէնիք· Մերկ· Գանդրճ· Բ. Ա. Հիսար Գանտիլ· Ասրամ· Զէնկ· Պէյլէր· Օրթաք· Գուզ· Պէշիք· Իսկ· 4
8 15 Ա. և Բ. Գամ. Եէնիմ. Մէզարպ· Պէզ· Թաբապ· Եէնիք· Մերկ· Պզամ· Բ. Հիսար Պէպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· (Ուրբաթ օրերը Պէյգազ) 28

Ասրամավարքիներէն կամաքլ ելնող շրջենաւոց ժամերը

10 45 Պէպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշիք· 21
11 30 Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշիք· Գապ· 4
12 10 Պեպէք Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· 28
12 50 Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշիք· Գապ· 4
1 25 Պեպէք Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· 25
2 5 Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշ· Գապաթ· 23
2 35 Պեպ· Ասրամ· Գուրուչ· Օրթ· Պէշիք· Գապաթ· 4
3 10 Ասրամ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք· Գապաթ· 32
10 45 Հիսարէն Զէնկէլէբէյ 25
11 10 Պեպէքէն ուղղակի կամուրջ 1

Ասիական եղերքէն կամաքլ ելնող շրջենաւոց ժամերը

10 45 Վանիք· Զէնկլ· Պեյ· Գուզլ· Գապաթ· 34
11 15 Պէյգ· Բաչպ· Բ. Բ. Մահ. Գանդրճ· Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլի շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
11 50 Գանտիլ· Վանիք· Զէնկէլ· Պէյլէրպ· Գուզլ· 33
1 — Գանտ. Վանիք· Զէնկէլ· Պէյլէր· Գուզլ· 32
1 5 Պեպիւք· Թարապ· Պէյգ· Բաչապ· Գանդրճ· Ա. Հիսար Գանտիլ· (Գանտ. շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 18
2 10 Գանտիլ· Վանիք· Զէնկ· Պէյլ· Գուզլ· Իսկ· 28
2 30 Մէզարպ· Պեպ·իւք· Թարապ· Պէյգազ Բ· Պահչէ Բ. Բ. մանչ· Գանդրճ· Ա. Հիսար Գանտ· Վանիք· Զէնկ· Պէյլ· Գուզլ· Պեշիք· 34
4 15 Պէյգազ Բաչապ· Բիթիթ բաչա Գանդրճ· Ա. Հիսար Գանտ· Վանիք· Զէնկք· Պէյլ Գուզլ· Իսկ· 18
8 45 Պեպիւք· Թարապ· Պէյգ· Բաչապ· Գանդրճ· Ա. Հիսար Գանտիլ· անիք· Զէնկէլ· Պէյլեր· Գուզլ· Իսկիւտար 21 (Ուրբաթ օրերը Բ. Բ. Մահ.)
10 25 Գանտիլլէն ուղղակի կամուրջ 23

(Բաց ի Կիրակի օրերէն) կամաքլէն Եւրոպական եղերք երթեւեկող շրջենաւոց ժամերը

12 15 Պէշիք· Օրթ· Գուրուչ· Ասրամ· Պեպէպ Բ· Հիսար Մերկ· Եէնիք· Թարապ Պեզիւք· Մեզարպ· 34
1 15 Պէշիք· Օրթաք· Ասրամ· Պեպէք Բ· Հիսար Պէյազ· Պթէն· Եէնիք· Թարապ· Պեզ· Մէզարպ· Եէնիմ. 33
1 45 Գապաթ· Իսկ· Պէշիք· Գուզլ· Օրթ· Պէյլեր· Զէնկէլ· Ասրամ· Գանտիլ· Ա. և Բ. Հիսար Գանդրճ· Մերկ· Եէնիք· Բաչապ· Պէյգ· Թարապ· Պեզ· Մեզ· Եէնիմ. 1
2 30 Պէշիք· Օրթաք· Գուրուչ· Ասրամ· Պեպէք Բ· Հիսար Մերկ· Եէնիք· Թարապ· Պեզիւք· Մեզարպ· Պեզ· Ա. Գամլաք 19
3 45 Պեշիք· Օրթաք· Պէյլ· Ասրամ· Գանտ. Բ· Հիսար Գանդրճ· Մերկ· Եէնիք· Թարապ· Պեզ·իւք· Մեզարպ· 25
5 — Գապաթ· Պեշիք· Օրթաք· Գուրուչ· Ասրամ· Պեպէք· Բ· Հիսար Պզամ· Եմերկ· Պթէն· Պեզիւք· Թարապ· Պեզ·իւք· Մեզարպ· Եէնիմ. և Գամլաքեր 20
6 45 Իսկ· Պեշիք· Գուզլ· Օրթ· Պէյլեր· Զէնկ· Ասրամ· Գանտ· Ա. և Բ. Հիսար Գանդրճ· Մերկ· Եէնիք· Թարապ· Պեզ· 21
8 15 Պեշիք· Օրթ· Ասրամ· Պեպ